

SŁOWO CZĘSTOCHOWSKIE

DZIENNIK POLITYCZNY, SPOŁECZNY I LITERACKI, POSWIĘCONY SPRAWOM M. CZĘSTOCHOWY I POWIATU.

CENA PRENUMERATY. Miesięcznie z odnośzeniem do domu lub przesyłką pocztową 2 złote. — Cena pojedynczego numeru 10 groszy. — Konto czekowe w Pocztowej Kasie Oszczędnościowej Nr. 307.955. — Redaktor przyjmuje codziennie od godziny 8—10-ej i od 17—18-ej.

Redakcja i Administracja:
Częstochowa, ul. P. Marji 32
Telefon 22-00.
Radomsko, Częstochowska 9.

CENY OGŁOSZEŃ. Za wiersz milimetryowy przed tekstem 40 gr. W tekście, za tekstem i nadesłane 30 groszy. Drobne ogłoszenia wyraz po 10 gr. Najtańsze ogłoszenie drobne zł. 100. Ogłoszenia zagraniczne 100 proc. drożej. Ogłoszenia skośne, fantazyjne i bilansowe o 50 proc. droższe.

8.IX. WYSTAWA PRZEMYSŁOWA 24.IX. Okręgu Częstochowskiego.

Rozwój i potęga przemysłu — to wielkość Państwa.

Jeżeli państwo współczesne ma być mocarstwem, jeśli chce się pokusić o walkę gospodarczą z innymi narodami i w walce tej zdobyć palmę zwycięstwa, — jeśli marzy o hegemonji gospodarczej, to musi w pierwszym rzędzie zastanowić się nad własną swoją wartością i drogami do udoskonalenia tych wartości prowadzącymi!

W zażartym wyścigu współczesności, w zapamiętałych zapasach o pierwszeństwo na rynkach zbytu, w bestialskich konkursach politycznych — Polska nowa — Polska demokratyczna nie może pozostać w tyle — ale musi dotrzymać kroku innym państwom — zwłaszcza tym, które każde opóźnienie, każdy niezdecydowany ruch przeciwnika starają się wykorzystać w celu zdyskwalifikowania go i odtrącenia na bok. Dzisiejsza wojna — aczkolwiek bezkrwawa — wojną tocząca się w naszych oczach na arenie europejskiej w Paryżu, Rzymie, Londynie, Berlinie, Locarno i t. d. — to światowa wojna gospodarcza państw. My w tej wojnie udział bierzemy — bo brać musimy! — Jesteśmy narodem mocnym i żywym, pełnym nadziei i narodowych ambicji — z żywymi więc iść nam trzeba! Przyszłość naszego rodzinnego domu, naszego miasta, powiatu i państwa, w naszych i tylko w naszych leży rękach.

Czas cudów i romantyzmu minął bezpowrotnie! Podnieść i wyzwolić nas gospodarczo może tylko cud własnych, zakasanych do pracy rąk, stuk kilofów, huk maszyn i świst syren fabrycznych!

Praca wyteżona do ostatnich sił — praca doskonaląca hart ciała i ducha, — praca wynosząca nas na piedestał potęgi i wiecznego życia, praca twórcza, szlachetna, porywająca radość życia i poczucie własnej siły może nam tylko zapewnić tę przyszłość i wolność, za którą walczyły całe pokolenia. Tylko rozwój gospodarczy naszych regionów, wystawienie na widok publiczny całego naszego dorobku gospodarczego i kulturalnego, naoczne poznanie tego co posiadamy i wiara w dobroć naszego produktu może nam być zachętą do osiągnięcia zamierzonego celu. — Komórki regionalne, jako składowe części organizmu państwowego, posiadając szeroko uwzględniony indywidualizm gospodarczy, etniczny kulturalny i społeczny w odrodzonym naszym Państwie, powinny iść w pierwszym szeregu na barykady budującego się jutra. Ich zdrowa inicjatywa i przedsiębiorczość oraz praca będą wiekowym fundamentem i wskaźnikiem dla przyszłych pokoleń. — Dorobek kulturalny, społeczny czy gospodarczy trzeba jednak i musi się uzewnętrzniać. Trzeba, aby dorobek wieków, praca pionierów kultury i cywilizacji świeciła jak gwiazda w ciemną noc na firmamencie niebieskim! Trzeba, aby nasz dorobek poznali ci, co są nieufni i apatyczni względem

wszystkiego co nasze! Trzeba, aby w końcu nasi sąsiedzi i wrogowie poznali nasze bogactwa, naszą pracę, naszą kulturę, i aby zmuszeni byli, jeśli już nie uchylili czoła przed nami — to przynajmniej milczeć.

Wystawy i Targi urządzone przez Państwo czy poszczególne jednostki administracyjne należą u nas do rzadkości. Brak nam zrozumienia dla propagandy! A przecież one dziś właściwie są tym młotem, który wykuwa nam przyszłość i należne miejsce wśród innych państw silnych pod względem gospodarczym. One dają nam i obcym całokształt naszego życia i naszej pracy. One każą liczyć się z nami naszym przyjaściółom i wrogom. Dlatego tych wystaw powinno być jak najwięcej. Każde miasto większe, każdy powiat, każde województwo powinno urządzać co roku własną wy-

stała się ona nie tylko Mekką polskiego ludu ze względu na Jasną Górę — stała ona także polską Norymburgją ze względu na przemysł, przedstawiający się tutaj w najróżnorodniejszych formach i odmianach.

Nie wyczerpując całości wytwórczości wymienimy ważniejsze, więc: przemysł hutniczy żelazo, szkło, przemysł włókienniczy (juta, len) papier, drukarstwo, introligatorstwo, cegielnie, kapelusze, przemysł dewocjonalny, myła, ceramika, przemysł zabawkowy) wyroby metalowe, celuloidowe, galalidowe drzewne i papierowe, igły, guziki, instrumenty muzyczne, lustra, ramy i listwy, wyroby metalowe (łyżwy, wózki dziecięce pońcochy, trykoty kilimy, grzebienie, garnki i odlewy żelazne, tapety, klej żelatyna, albumy i nesesery, zakłady smołowców, farby, boraks, naftalina, kreolina,

przemysłu posiada przede sobą najpomyślniejsze widoki rozwoju.

Miejsce patnicze, ściągające rokrocznie tysięczne rzesze ludzi z całej Polski i ze wszystkich niemal państw ludzi patrzących własnymi oczyma na najróżnorodniejsze przetwory naszego przemysłu i rozpoznających nasz produkt po różnych krańcach Polski. — Miejsce to — musi stać się w najbliższej przyszłości najpoważniejszym centrum przemysłowym. — Miasto leżące przy głównej linii kolejowej — otoczone szeregiem kopalni, hut i fabryk ciężkiego przemysłu, posiadające w swym najbliższym sąsiedztwie Śląsk i Łódź, leżące w pobliżu granicy niemieckiej i czecho-słowackiej — posiada najidealniejsze warunki do stworzenia sobie pierwszego miejsca wśród przemysłu światowego. Częstochowa ponadto powinna stać się pierwszorzędnym elementem wychowawczym dla całego naszego społeczeństwa. Młodzież i starsi przybywający na Jasną Górę, powinni tu znaleźć oprócz źródła pociechy duchowej także a może nawet przedewszystkiem pokrzepienie swej wiary w mocarstwową potęgę i przyszłość naszego Państwa.

Widok rozwijającego się wszechstronnie polskiego — rodzimego przemysłu i handlu uzewnętrzniony na przyszłość w jakiejś stałej wystawie, powinien roznieść echo naszych fabryk i warsztatów daleko do głuchych i zapadłych jeszcze może gdzieś wsi polskich. Przemysł częstochowski, produkując u siebie jedyne nieraz towary na cały kraj, skupiający w prze myśle jutowym 80 proc. wrzecion, może istotnie być dumny z siebie. — Ze względu więc na tą swą różnorodność — ze względu na to, że wśród tak ciężkiej koniunktury gospodarczej zachowuje patriotyczne stanowisko względem Państwa i obywateli, powinien stać się specjalnym ośrodkiem zainteresowania wśród miarodajnych sfer rządowych i samorządowych.

Targi Częstochowskie, zapoczątkowane tak pięknie otwarciem dzisiejszego „okna wystawowego” powinny powtarzać się rokrocznie zwłaszcza w okresie sezonu patniczego, ukazując się nazwanoż w coraz to doskonalszej szacie. Tylko tego rodzaju propaganda własnej wytwórczości może wzmocnić nasz przemysł, złagodzić chorobę kryzysu i postawić nas w liczbie państw decydujących o losach świata!

Mając na uwadze to dobro jakie płynie i powinno płynąć szerokim nurtem z każdej podobnej wystawy dla społeczeństwa i państwa — życzymy z całego serca tej naszej Wystawie powodzenia i osiągnięcia celu, aby stała się ona tem prawdziwym oknem na szeroki a tak piękny kraj polski i zarazem by była ona tym wentylatorem odświeżającym siły naszego społeczeństwa i przemysłu regionalnego!

Żdzisław Wróbel.

„Pragniemy znaleźć wytyczne ogólne, któreby nadały kierunek właściwy poczynaniom inicjatywy prywatnej“.

(Z przemówienia prezesa BBWR, Walerego Stawka, na Zjeździe Działaczy Społecznych i Gospodarczych w Warszawie, w m. c. u. maju r. b.)

stawę regionalną gospodarczą, rolną, przemysłową, kulturalną itp. słabym dla podtrzymania ducha mocnym dla dumy własnej i narodowej.

W zrozumieniu tej wielkiej idei gospodarczej naszego Państwa witamy też dziś z całym uznaniem i prawdziwym entuzjazmem ten zrealizowany w całej pełni czyn „Słowa Częstochowskiego”, które przy pomocy ludzi ufnych w swe siły — ludzi rozumnych szaleń i mocnych duchem, jakimi są współtwórcy wystawy w osobach J.W.P. pośła Dra T. Biluchowskiego, kom. Madeyskiego, dyr. Matuli, mgr. Sokolowskiego, inż. Tencera, inż. Franke, p. Sulimy Sułkowskiego, prez. Kona, inż. Werczyńskiego, dyr. Szwarza, dr. Franke, p. Olbrycha, inż. Wróbla, p. Chorzelskiego i wszystkich innych biorących czynny udział, zorganizowało „Okno Wystawowe” naszej ziemi częstochowskiej, dając nam w ten sposób najpiękniejszą i najwspanialszą rewję naszego rodzimego przemysłu i handlu, będącą najwymowniejszą manifestacją naszych uczuć narodowych.

Ale bo też żadne z miast polskich niema tak idealnych warunków rozwoju jak Częstochowa. Słusznie też

lizol, karbol, eter, świece, mydło, wody gazowe i lecznicze piwo, czekolada, cukry. Ten chaotyczny spis nie obejmuje wszystkich gałęzi przemysłu Częstochowy.

Naturalne i geograficzne warunki a przedewszystkiem obfitość wody, kamieniołomy wapiennika i gliny, sprawiły że ruch budowlany mógł w zupełności zaspokoić potrzeby coraz więcej wzrastającego przyrostu ludności i coraz więcej rozwijającego się przemysłu. Ludność z okolicznych wsi, biedna i nędzna ze względu na małą urodzajność gleby, przeważnie małorolną tłumnie śpieszyła do miasta gdzie sprzedając swe siły za tanie pieniądze mogła w fabrykach i warsztatach znaleźć kawałek chleba. To też stało się przyczyną, że Częstochowa w przeciągu lat 70 wzrasta od miasteczka niespełna 10-tysięcznego do miasta o 120 tysiącach mieszkańców. Powszechny kryzys gospodarczy wstrzymał nieco w swym pędzie rozwojowym przemysł naszego grodu, który gdyby nie pewne załamania się w ogólnościowej koniunkturze stanowiącej dzisiaj pierwsze miejsce wśród ogólnego przemysłu polskiego. Nie mniej jednak przyszłość częstochowskiego

**Czesalnie, Przędzalnie, Skrećalnie
i Farbiarnie Węten**

„UNION TEXTILE” S. A.

dawne zakłady:

**MOTTE, MEILLASSOUX & CAULLIEZ—Częstochowa,
PAUL DESURMONT, MOTTE & Cie—Łódź,
LES FILS DE MOTTE, MEILLASSOUX & Cie—Lubliniec,**

połączone

Centrala w Częstochowie.

**Fabryki: w Częstochowie, ul. Narutowicza 80 -- tel. 22-29 i 16-11.
w Łodzi „ Wólczańska 219 „ 196-50.
w Lublińcu „ 55.**

POLECA przędzę wełnianą we wszelkich gatunkach surową i farbowaną do celów tkackich i wyrobu trykotaży.

Wełny i włóczki do robót ręcznych, wyrobu kilimów i dywanów.

Marki P. D. M. i U. T.

Société Textile

LA CZENSTOCHOVIENNE

Towarzystwo Przędzalnicze La Czenstochovienne

Francuska Spółka Akcyjna z kapitałem 35.000.000 fr. franc.

ZARZĄD W ROUBAIX WE FRANCJI.

**Fabryka i siedziba prawna na Polskę w Częstochowie
ul. Narutowicza Nr. 127**

Przędzalnia, tkalnia, farbiarnia i wykończalnia wyrobów bawełnianych.

Przędzalnia, tkalnia i wykończalnia wyrobów jutowych.

Adres telegraficzny: Textile Częstochowa.

Telefony Nr. Nr. 1396, 1103 i 2031.

Biuro sprzedaży przędzy: Łódź ul. Piotrkowska Nr. 159.

Biuro sprzedaży tkanin: Dom Handlowy Maks Wyszewiański.

Łódź, ul. Piotrkowska Nr. 212.

Biuro sprzedaży wyrobów jutowych: Warszawa, ul. Królewska Nr. 10.

Składy tkanin bawełnianych: Warszawa, Lwów, Katowice, Kraków, Lublin,

Równe, Wilno, Białystok, Rzeszów, Bydgoszcz, Radom, Gdańsk.

ELEKTROWNIA W CZĘSTOCHOWIE

DOSTARCZA energii elektrycznej do wszelkich celów.

ELEKTRYFIKUJE fabryki, warsztaty i gospodarstwa domowe.

SPRZEDAJE motory i aparaty grzejne na warunkach ratowych.

UDZIELA bezpłatnych porad fachowych.

**Zwiedzajcie stoisko ELEKTROWNI
na Wystawie Przemysłu Okręgu Częstochowskiego.**

Do aktywnej walki ze skutkami kryzysu.

Myśl urządzenia Wystawy Przemysłu Częstochowskiego, otwartej w dniu dzisiejszym, powstała jako wynik hasła, rzuconych na Zjeździe Gospod. w Warszawie. W myśl wskazań pulk. Sławka, stać się ma próbą przekucia określonego na Zjeździe kierunku gospodarczego na poczynanie konkretne. Rzucona w pierwszej chwili myśl stworzenia wystawy o szerokim zasięgu gospodarczym, została zastąpiona na skutek szeregu trudności wystawą, obejmującą tylko Częstochowę i jej bezpośrednie sąsiedztwo.

Do realizacji tej myśli upoważnił inicjatorów specyficzny charakter przemysłu Częstochowy, który, obok ogromów przemysłowych posiada silnie rozwinięty średni i drobny przemysł, obejmujący szeroką skalę gatunkową. Rozwój przemysłu częstochowskiego związany był ściśle z geograficznym położeniem Częstochowy. Położona w pobliżu zagłębia węglowego i granicy niemieckiej, posiadała przed sobą nie nasycony rynek zbytu. Częstochowa zmuszona była swój przemysł modyfikować — przystosowując produkcję do nowych warunków. Znane są wszystkim zainteresowanym odmienne zmiany w przemyśle wielkim. Nadmiar idące w tym kierunku wysiłki przemysłu drobnego i średniego są mniej znane. Wystawa obecna ma w miarę możliwości dać obraz tych właśnie zmian, jakie nastąpiły w okresie powojennym.

Drugim celem Wystawy jest wykorzystanie ruchu pątniczego i turystycznego. Rok rocznie przewijające się przez Jasną Górę setki tysięcy obywateli naszego Państwa — powinny po zaspokojeniu swych religijnych i duchowych potrzeb — zapoznać się również z owocami pracy tutejszego przemysłu. Propaganda tat. przemysłu roznieśiona po całej Polsce od wsi do wsi — od Rozewia po Wilno i Zaleszczyki, spełnić winna swe zadanie i ułatwić zdobycie rynku krajowego, kto wie, czy nie przy równoczesnym wypieraniu z kraju produkcji zagranicznej.

Docenić wreszcie trzeba i moment wychowania gospodarczego społeczeństwa. Mieszkańcy wsi — a ci właśnie stanowią większość mas pątniczych w Częstochowie — to ludzie obywateli się do tej pory bez całego szeregu wytworów przemysłowych. Wystawa ta, ma budzić w nich potrzeby — ma wskazać im na korzyści, jakie z posiadania tego czy innego wytworu przemysłowego osiągnąć mogą, ma zatem wychowywać ich gospodarczo — co w końcu odbić się musi dodatnio na sytuacji przemysłu.

Ostatnim wreszcie, może najważniejszym celem Wystawy jest próba przełamania kryzysowego nastawienia psychicznego. To nastawienie pesymistyczne jest niewątpliwie dziś jednym z największych balastów dla pomyselnego rozwoju naszego gospodarstwa narodowego. Walczyć z nim musimy stale i uparcie przez twórcze wysiłki.

Może ten mały wysiłek, niewątpliwie twórczy, obudzi następne — większe. Może wzbudzi zaufanie we własne siły, może skłoni któregoś z wy-

stawców do aktywnej walki ze skutkami kryzysu.

Jeśli choć jeden z powyższych celów będzie osiągnięty — Wystawa spełni swe zadanie, i słuszną wówczas okaże się myśl organizowania dalszego etapu pracy — już w roku następnym Wystawy Przemysłowej w Częstochowie o charakterze regionalnym.

Marjan Madeyski.
v. Komisarz m. Częstochowy.

Przewodnik po wystawie przemysłu częstochowskiego.

P A R T E R:

1. Elektrownia.
2. Metalurgia.
3. Zakłady Modrzejowskie.
4. Blachownia.
5. Rajcher,
6. „Słowo Częstochowskie“.
7. Urząd Pocztowy.

SALA SPOŻYWCÓW:

1. Ignatowski.
  2. Jedność.
- ### SALA PRZEMYSŁU CERAMICZNEGO I METALOWEGO.
1. „Glutyna“.
  2. Huta Szkła Stradom.
  3. Zakłady Ceramiczne „Jupiter“.
  4. Gnaszyńskie Zakłady Ceramiczne.
  5. Cegielnia Zacisze Orłowski.
  6. Berghauzenowskie piece.
  7. Zakłady Ceramiczne B. Helman.
  8. Wulkan.
  9. Ciurzyński.
  10. Peszke.
  11. Malko,
  12. Kongrecki i Kohn.
  13. Iglarnia,
  14. Kinderman.
  15. Müller.
  16. „Stal“.
  17. Altman.

SALA PRZEMYSŁU WŁÓKIENNICZEGO.

1. La Czenstochovienne.
2. „Lewlen“.
3. „Union Textile“.
4. „Stradom“.
5. Szkoła Przemysłu Ludowego.
6. Związek Hodowców Jedwabiaków Rzplitej Polskiej Oddział w Częstochowie.
7. Fabryka Kapeluszy.
8. Jan Cianciara Kamienica Polska.
9. Rzański.

P L A C.

1. Browar w Częstochowie dawniej K. Szwede.
2. Zakład Ogrodniczy Jastrzębski.
3. Zakład Ogrodniczy Hofman.
4. Betonownia Miejska Kociołek.

Przemysł w okręgu częstochowskim.

Okręg Częstochowski zajmuje na terenie okręgu Izby Przemysłowo-Handlowej w Sosnowcu (a więc województwa kieleckiego) drugie miejsce po Zagłębiu Dąbrowskim, pod względem znaczenia gospodarczego. Stwierdzeniem powyższego jest zarówno ilość wykupywanych świadectw przemysłowych, jak i rozmiary produkcji przemysłowej, eksportu i innych dziedzin działalności gospodarczej.

Charakterystyczną cechą przemysłu w tym okręgu jest to, iż obok sześciu b. ważnych przedsiębiorstw istnieje jedynie cały szereg drobniejszych firm przemysłowych, a średniego przemysłu nie spotykamy tu wcale. Najlepszą ilustracją tego zjawiska jest zestawienie wykupionych w powiecie częstochowskim świadectw przemysłowych dla przedsiębiorstw przemysłowych.

I tak świadectw kat. I wykupiono w r. 1926 — 6, kat. II nie wykupiono ani jednego, kat. III — 4, kat. IV — 29, kat. V — 39, kat. VI — 62, kat. VII — 45, kat. VIII — 227.

Co do gałęzi przemysłu, reprezentowanych na terenie pow. częstochowskiego, to zatrudniają one procentowo następujące ilości robotników.

Na ogólną sumę około 29.000 robotników:

przemysł włókienniczy	ok. 48 proc
„ hut. i metal.	„ 14 „
„ mineralny	„ 9 „
górnictwo (rudę żelazną)	„ 6 „
przemysł drzewny	„ 5 „
„ budowlany	„ 4 „
„ odzież. i galant.	„ 4 „
„ chemiczny	„ 3 „
„ spożywczy	„ 2 „
„ poligr. i papier.	„ 2 „

Pozatem niewielkie ilości, nieprzekraczające 1 proc. zatrudniają — przemysł garbarski i elektrotechniczny.

Najważniejszym przemysłem okręgu częstochowskiego jest więc, jak wynika z powyższego zestawienia, przemysł włókienniczy, przerabiający jutę i konopie, wełnę i bawełnę.

Juta i konopie zatrudniają ok. 50 proc. ogólnej liczby robotników, pracujących w przemyśle włókienniczym. Przemysł jutowy okręgu częstochowskiego, obejmujący 6 fabryk, przetwarza około 80 proc. całej produkcji Polski w dziale powyższego artykułu. Rzadko która gałąź przemysłu jest ściśle związana z całokształtem życia gospodarczego, tak jak przemysł jutowy, który wyrobami swymi obsługuje w głównej mierze rolnictwo i związane z nim przemysły przetwórcze.

Tem należy tłumaczyć, że okres ogólnej depresji gospodarczej, występujący zwłaszcza silnie w rolnictwie, musiał z konieczności dotknąć bardzo poważnie w swych konsekwencjach przemysł jutowy. Tem również należy tłumaczyć b. poważny spadek wskaźnika produkcji w tej gałęzi wytwórczości, której jeżeli przyjmiemy rozmiary produkcji w 1930 r. za 100 — wynosi dla r. 1933—73, a dla 1932 — 58 proc.

Drugą gałęzią przemysłu włókienniczego jest przemysł wełniany, obejmujący 2 przedsiębiorstwa wełny czesankowej. Produkcja tej gałęzi wytwórczości utrzymała się, pomimo okresu ogólnej depresji koniunkturalnej, na stosunkowo wysokim poziomie, przy czym rozmiary jej w r. 1931 wzrosły nawet w porównaniu do r. 1930 o ok. 13 proc.

Kopalnie rud żelaznych okręgu częstochowskiego, pracujące na niskoprocentowych rudach, musiały z konieczności, w związku ze spadkiem zapotrzebowania przemysłu hutniczego i poziomem cen, rentownym jedynie

**Cała kulturalna Częstochowa
interesuje się wystawą
malarzy, rzeźbiarzy i poetów.**

I PIĘTRO.

SALA BOCZNA.

1. Szkołnictwo Zawodowe w Częstochowie.
2. Sekcja Kół Gospodyń Wiejskich.
3. Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet.

SALA GŁÓWNA. PRZEMYSŁ GALANTERYJNY I MEBLOWY.

1. Ordon.
2. Fronczyk.
3. Kucharzewski.
4. Gosek.
5. Jędrzejewski.
6. Klimkiewicz.
7. Józefowicz.
8. Moszkowicz.
9. Golberg.
10. Magistrat m. Częstochowy.
11. „Kosmos“.
12. Szaja Szaja.
13. „Laro“.
14. Celogal J. Rogoziński.
15. A. Weksler.
16. Herman Szaja.
17. Seweryn Landau.
18. „Organpol“.
19. Państwowa Destyl. Żywicy w Zagórz.
20. Julian Szaja.
21. Fabryka Tapet i papierów kolorowych w Gnaszynie.
22. Bracia Grochowscy.
23. Henryk Parasol.
24. Yoten.
25. Ciszewski.
26. Centralne Towarzystwo Popierania Wytwórczości Krajowej.
27. Szwarcbaum.
28. Grejniec.

HALL REPREZENTACYJNY.

1. „Stator“.
2. Wystawa Sztuki.

II-gie PIĘTRO.

1. Żydowskie Towarzystwo Krajoznawcze.
2. Wystawa prac młodych talentów,
3. Restauracja,

dla wysokoprocentowych gatunków — ograniczyć swą produkcję.

Ten sam fakt dał się odczuć i w przemyśle metalowym.

W przemyśle, związanych z ruchem budowlanym, a więc w wapieniach, cementowniach, cegielniach, tartakach, które dawniej stanowiły b. poważną gałąź produkcji okręgu częstochowskiego, obecnie w związku z zastojem budowlanym, musiano siłą rzeczy ograniczyć wytwórczość i prze-rób.

Przemysł spożywczy reprezentowany jest na terenie Częstochowy przez młyny i browary, przemysł odzieżowy przez poważną fabrykę kapeluszy i fabryki guzików, papierniczy zaś przez dwie fabryki obić z których jedna od grudnia 1931 r. jest unieruchomiona.

Poza browarami i młynami, wśród których znajdują się poważniejsze przedsiębiorstwa, Częstochowa posiada również jedyną na woj. kieleckie fabrykę kapeluszy i obić papierowych. Produkcja tej ostatniej wykazuje nawet znaczne polepszenie konjunktury, ujawniające się przeszło w 40 procentowym wzroście produkcji w r. 1932 w porównaniu z 1931.

Poza wymienionymi powyżej rodzajami przemysłu, Częstochowa nadal godnie piastuje swą przedwojenną nazwę „polskiej Norymbergii” posiadając na swym terenie najpoważniejsze tego rodzaju działy wytwórczości w Polsce, jak fabrykacja igieł i guzików, liczne wytwórnie dewocjonaljów, pracujące również na eksport, wyrobów celuloidowych i zabawkarskich, nie licząc tych wszystkich drobnych zakładów przemysłowych, które wyrabiają szereg artykułów, zupełnie nieprodukowanych w innych dzielnicach kraju.

Jak widać z tego krótkiego rzutu oka, życie przemysłowe Częstochowy wyróżnia się z pośród innych uprzemysłowionych ośrodków Polski tem, że nie ogranicza się do jednego względnie kilku działów produkcji, lecz przeciwnie, obejmuje wielce różnorodną gałąź co w konsekwencji przyczyni się do ułatwienia przetrwania temuż miastu gnębiącego go, podobnie zresztą, jak cały świat, kryzysu gospodarczego.

Oby dobry początek ku tej lepszej erze dała rozpoczynająca się w dniu 8 września b.r. wystawa p. n. „Okno Wystawowe Przemysłu Okręgu Częstochowskiego”, która, jak już sama nazwa wskazuje, będzie przykładem rozwoju różnorodnego przemysłu Częstochowy i jej okolic.

Dźwiękowe KINO „LUNA” dawniej „Grand”
Dziś i dni następnych — Dziś otwarcie sezonu — Najlepsza filmowa komedia polska reżyserji **JULJANA GARDONA** 10 o **DLA MNIE** głównych Tola Mankiewiczówna, Kazimierz Krukowski i Władysław Walter.
Najmilszym polakowi jest swojski humor. — Szczegóły w afiszach.

CUKIERNIA „ZIEMIAŃSKA”

WŁ. IGNATOWSKIEGO. Częstochowa, Aleja 28. Tel. 20-72.

Poleca znane ze swej dobroci wyroby uznane nawet i w okolicy za najlepsze codziennie świeże i w dużym wyborze w sezonach świątecznych: Boże Narodzenie, Wielkanoc. Wyrabiamy hurtowo pierniczki choinkowe, owocniki marcepanowe, baranki, jajka cukrowe i czekoladowe i t. p. — Ceny fabryczne.

Wyroby nasze nagrodzone zostały złotym medalem w Rzymie 1926 r. i w Paryżu (Grand Prix w 1927 r.)

CODZIENNIE WIECZOREM KONCERT TRIO.

Rozwój rzemiosła częstochowskiego.

W roku 1918 po wojnie światowej, kiedy cała Polska zaczęła się garnąć do odbudowy, rzemiosło zrujnowane doszczętnie warunkami politycznymi zaczęło niejako przebudzone z letargu garnąć się do życia.

Trudno było bardzo rzemiosłu wznowić swoje siły żywotne, ponieważ rynek zbytu zmniejszyły się, zbyt do Rosji ustał, oraz były trudności w nabywaniu materiałów. Rzemiosło musiało zadawać sobie pytanie wewnętrznym, to też rzemieślnicy wykonywali różne artykuły potrzebne dla naszej armji, poczty i t. d.

Od roku 1920 t. j. po wojnie z Bolszewikami polepszyło się znacznie, bo wtedy w myśl naszego Wodza powstał wysięg pracy, wówczas ruszył i przemysł, tak, że nabywanie materiałów zostało ułatwione, a na przeszkodzie należytego rozwoju stała tylko dewaluacja. Do roku 1928 rzemiosło częstochowskie rozwijało się pomyślnie, surowce i materiały mamy już własne.

Od roku 1928 kryzys ogólnie światowy wpłynął ujemnie na cały rozwój gospodarczy, tem samem ucierpiało i rzemiosło. Brak pracy w przemyśle zmuszał wielu rzemieślników do zakładania nowych warsztatów wskutek czego liczba ich wzrosła. Dziś rzemieślnicy mogliby bardzo wiele produkować, lecz na przeszkodzie stoi brak zbytu. Brak ten może się znacznie zmniejszyć przez urządzenie wystaw i dobrą reklamę, tak żeby wszyscy obywatele byli świadomi, że Polska może w zupełności zaspokoić swoimi wyrobami potrzeby kraju i obyć się bez importu art. rzemieślniczych.

Wystawa i reklama powie nam, co my już robimy i czego nam brakuje.

Bardzo często stały mieszkańiec Częstochowy ze zdziwieniem dowiadywał się, że na miejscu egzystują jednostki przemysłowe, produkujące potrzebne nam artykuły. Musimy zatem dążyć do tego, ażeby takiej nieświadomości nie było, gdyż to jedynie może rozwinąć produkcję miejscową.

Wobec powyższego Zarząd Okręgowego T. wa Rzemieślniczego w Częstochowie, dbając o dobro rzemiosła miejscowego, apeluje do rzemieślników, by w mającej się odbyć wystawie rzemieślniczej na terenie m. Częstochowy, wzięli jaknajliczniejszy czynny udział oraz takową zwiedzili, co bezwzględnie wpłynąć musi na dobro rzemiosła.

Jarzebiński.

Dźwiękowy Kino-Teatr „STYLOWY”

Dziś i dni następnych
Najrozkoszniejsza i najweselsza melodyjna komedia sezonu p. t.

Baby (Dziewczątka)

Akcja toczy się w Paryżu i Londynie w roli głów: Ulubienica wszystkich **Anny Ondra**

Nad program: TYGODNIK DŹWIĘK. FOXA oraz DODATEK DŹWIĘKOWY PARAMOUNTU.

Dr. LEON GOLDMAN

choroby kobiece

POWRÓCIŁ

Aleja 14.

Przyjmuje do 10 r. i od 4—6.30 wi.

Kino-Teatr „ATLANTIC”

Dziś i dni następnych
Wielki podwójny program
z dawno niewidziana, najpiękniej zbudowaną kobietą amerykańskiego Hollywood'u DOLORES DEL RIO oraz JOELEM Mc

Raiski ptak

CREA p. t.

ROZPĘTANY ŚWIAT (Beatrix Cenci)

Szczegóły w afiszach

Polecam niżej wyszczególnione jako niezawodne środki własnej wytwórni:

- 1) „MORANT” proszek na robactwo tępi karaluchy, pluskwy, prusaki itp.
- 2) „MORANT” płyn, niszczy muchy, komary, mole, pluskwy i ich zarodki.
- 3) „RADIOL” płyn na odciski, skórę zgrubiałą i brodawki.
- 4) „ORION” płyn, tępi łupież i wzmacnia cebulki włosów.
- 5) „WODA AMERYKAŃSKA” przywracająca siwym włosom ich pierwotny kolor.
- 6) „DELTA” płyn, radykalny środek od potu nóg i pach, usuwa nieprzyjemny zapach.
- 7) „RUMIAŃKOWA ESSENCJA” wyjaśnia i utrzymuje blond włosy. Nadaje włosom piękny złoty odcień.
- 8) „ORLANDO” krem, przeciw piegom, plamom i opaleniznie.
- 9) „LIRYDA” płyn, używany na skórę tłustą, usuwa łojotok i wszelkie nieczystości skóry.
- 10) „LIRYDA” krem, używany przy skórze suchej i łuszczącej.
- 11) „SONIKA” krem, używany na wargi i plamy wątrobiane.

Laboratorium J. ORDON

Wyłączna sprzedaż w składzie aptecznym i perfumerji „ORION” w Częstochowie, Aleja Nr. 18.

Pracownia ubiorów męskich

A. STEINKELLERA

została przeniesiona na ulicę Aleja Wolności 8.

GABINET RACJONALNEJ KOSMETYKI

„URODA”

ul. Piłsudskiego 19, m. 12

MARJI ORZEŁ

Usuwanie wszelkich defektów skóry, masaż ręczny, elektryczny, maseczki odmładzające maquillage, przyciemnianie brwi i rzęs.

Przyjmuje od 9 rano do 7 wieczór.

Godzienna nowela „Słowa”.

9

ZJAWA.

Byłem tak dotknięty i zirygowany tym faktem, że chciałem natychmiast zawrócić, nie wypełniając powierzonego mi polecenia. Zastanowiwszy się jednak, przyszedłem do przekonania, że okazałbym w ten sposób niewłaściwą drażliwość. Mój przyjaciel mógł zresztą zapieczętować kopertę w zdenerwowaniu bezwiednie.

Stary dwór zdawał się być opuszczony od wielu lat. Podniesiona barjera już zgniła, zaledwie się trzymała. Aleje zarosnięte trawą tak, że nie można już było odróżnić ścieżki od trawnika.

Na tętent zbliżającego się konia z bocznych drzwi wyszedł stary człowiek i okazał na mój widok wielkie zdziwienie. Zeskoczyłem z konia i wręczyłem mu list. Przeczytał go kilka razy, odwrócił na drugą stronę, przyjrzał mi się uważnie z podębem, schował papier do kieszeni i powiedział:

— A więc czego pan sobie życzy?

Odpowiedziałem ostro:

— Pan musi wiedzieć, wszak otrzymał pan w liście dyspozycję swego pana. Chcę wejść do zamku.

— A więc pan chce wejść do... do jej pokoju. Zniecierpliwilem się.

— Cóż u diabła! Czy ma pan zamiar mnie badać?

On wyszeptał:

— Nie... panie... lecz pokoju tego nikt nie otwierał od chwili... śmierci... O ile pan zechce poczekać z pięć minut, pójdę zobaczyć, czy...

Przerwałem mu ze złością:

— Mój panie, czy pan sobie kpi ze mnie? Pan nie może wejść, ja bowiem mam klucz.

Sługa nie wiedział, co na to odpowiedzieć.

— Wobec tego wskaże panu drogę.

— Proszę mi wskazać schody i pozostawić mnie samego. Znajdę ten pokój sam.

— Ależ... Panie... jednak...

Tym razem uniosłem się.

— Zamilcz pan, inaczej będzie źle.

Odsunąłem go gwałtownie i wszedłem do domu.

Przeszedłem najpierw przez kuchnię, potem przez dwa małe pokoje, zamieszkałe przez odźwierzego i jego żonę, znalazłem się następnie w dużej sieni; wszedłem na schody i poznałem drzwi, wskazane przez przyjaciela.

Otworzyłem je bez trudu i wszedłem do pokoju.

Mieszkanie było tak ciemne, że nic nie mogłem rozróżnić. Zatrzymałem się. Uderzył mnie ostry zapach stęchlizny, jaki panuje zwykle w pokojach umarłych. Powoli wzrok przyzwyczaił się do ciemności; ujrzałem wyraźnie duży pokój w nieporządku, z łóżkiem bez prześcieradła, lecz z materacami i poduszkami. Na jednej był widoczny ślad odcisniętego łokcia lub głowy, zupełnie, jakgdyby przed chwilą ktoś na niej leżał, krzesła poprzestawiane, a drzwi u szafy były wprost otwarte.

Zbliżyłem się najpierw do okna, aby uchylić je i wpuścić cokolwiek światła, ale zawiasy były tak zardzewiałe, że nie ustąpiły pod naciskiem. Usiłowałem dopomóc sobie szablą, okno jednak nie dało się otworzyć.

Zirygowany bezskutecznością wysiłku i oswojony już poniekąd ze zmrokiem, panującym w pokoju, zbliżyłem się do staroświeckiego biurka. Usiadłem na fotelu, opuściłem wieko i otworzyłem wskazaną szufladę. Była zapełniona papierami po brzegi. Chodziło mi tylko o trzy paczki. Jak je rozpoznać. Zabrałem się do poszukiwania.

Skupiłem całą uwagę, odczytując podpisy. Nagle, zdawało mi się, że słyszę, a właściwie czu-

ję lekkie muśnięcie. Nie zwróciłem na to uwagi. Po chwili szmer i muśnięcie powtórzyło się, wywołując niemiły dreszcz. Doznałem głupiego uczucia lęku, nie chciałem się nawet odwrócić, wstydząc się samego siebie. W chwili jednak, gdy odszukałem drugą potrzebną mi paczkę, a następnie trzecią, usłyszałem za plecami głębokie i ciężkie westchnienie. Strach odrzucił mnie o jakieś dwa metry od tego miejsca. Odwróciłem się, chwytając za rękojeść szabli, i wyznałem szczerze, że gdy bym nie miał broni przy sobie, uciekłbym jak największy tchórz.

Wysoka kobieta, ubrana w bieli, stała za fotelami, na którym przed chwilą siedziałem, i wpatrywała się we mnie...

Doznałem tak silnego wzruszenia, że omal nie padłem.

O! nikt nie zrozumie przerażenia i strachu, o ile sam go nie przeżywał. Dusza ulata serce przestaje bić, mięśnie stają się miękkie, jak gąbka i człowiekowi zdaje się, że ginie.

Nie wierzę w strachy. A jednak struchlałem przed tajemnicą śmierci! Cierpiałem przez te kilka sekund więcej, niżeli przez resztę mego życia — z trwogi nad nieuchwytną i niewytłumaczoną zgrozą nadprzyrodzonej mocy.

Przemówiła do mnie, przemówiła głosem słodkim, pełnym cierpienia, poruszającym nerwy. Nie mogę twierdzić, że opanowałem siebie i że oprzytomniałem. Nie. Byłem tak dalece przerażony, że nie wiedziałem, co robić; jednak wrodzona duma, która była cechą mego charakteru, i poniekaż poczucie mego zawodu utrzymywały mnie wprost, wbrew mojej woli, na stanowisku. Usiłowałem zachować pozory dla siebie i dla niej, nie bacząc kim była, — kobietą czy widmem. Uprzytomniłem sobie wszystko dopiero później, gdyż zapewniam, że w chwili ukazania się zjawy o niczem nie myślałem. Byłem się!

(C. d. n.)

Rzeczpospolita Polska

Ministerstwo Skarbu.

OBWIESZCZENIE.

Podaje się do publicznej wiadomości, że od dnia 28 września do dnia 7-go października otwarta będzie subskrypcja na 6 proc. pożyczkę wewnętrzną, wypuszczoną na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 5 września 1933 r. (Dz. U. R. P. N. 67 poz. 503) oraz rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 7 września 1933 r. (Dz. U. R. P. N. 67 poz. 507) w nominalnej wysokości 120.000.000 złotych w złocie.

1) 6 proc. pożyczka wewnętrzną wypuszczona będzie w obligacjach imiennych po 50, 100, 500 i 1.000 złotych.

2) Odsetki 6 proc. pożyczki wewnętrznej płatne będą za zwrotem kuponów 2 stycznia i 1 lipca każdego roku. Pierwszy kupon płatny będzie 1 lipca 1934.

3) Wypłata kapitału oraz odsetek od 6 proc. pożyczki wewnętrznej zabezpieczona jest w złotych w złocie.

4) Obligacje 6 proc. pożyczki wewnętrznej przyjmowane będą według ich wartości imiennej na spłatę należności z tytułu podatku od spadku i darowizn.

5) Obligacje 6 proc. pożyczki wewnętrznej oraz przychody z tych obligacji zwolnione są od wszelkich podatków i danin państwowych i samorządowych.

6) Obligacje i kupony 6 proc. pożyczki wewnętrznej nie ulegają żadnemu zajęciu, nie wyłączając zajęcia z tytułu należności publiczno-prawnych.

7) Obligacje 6 proc. pożyczki wewnętrznej mają wszystkie prawa papierów pupilarnych.

8) 6 proc. pożyczka wewnętrzna podlega jednorazowemu wykupowi po latach dziesięciu, o ile nie zostaną wykorzystane uprawnienia, upoważniające do wcześniejszego jej wykupu.

9) 6 proc. pożyczka wewnętrzna zabezpieczona jest całym majątkiem Państwa.

Cena emisyjna obligacji 6 proc. pożyczki wewnętrznej wynosi 96 za 100 i płatna jest w 6-ciu ratach miesięcznych.

Przy przedterminowych wpłatach całości lub części należności subskrybenci otrzymują bonifikatę w wysokości pół proc. miesięcznie.

Subskrypcje przyjmują: Bank Polski, Bank Gospodarstwa Krajowego, Poczta Kasa Oszczędności, banki należące do Związku Banków oraz wszystkie oddziały wymienionych wyżej instytucyj, wszystkie komunalne kasy oszczędności i wszystkie kasy urzędów skarbowych.

Obligacje wydawane będą subskrybentom poczynając od dnia 1 lipca 1934 r.

Warszawa, dnia 7 września 1933 r.

(--) **Stefan Starzyński**

Komisarz Generalny
Pożyczki Narodowej.

„GLUZYNA”

FABRYKA KLEJU W CZĘSTOCHOWIE.

Biuro Bór, ul. Gazowa. Telefon 20-22.

Skrzynka pocztowa 88.

Generalne przedstawicielstwo na całą
Polskę — Wolne Miasto Gdańsk.

Firma „ESTE”

CZĘSTOCHOWA, Aleja Kościuszki 11.

Telefon 16-80.

Czterech lotników ponio sło śmierć na miejscu.

KIELCE. W związku ze straszną katastrofą lotniczą, jaka wydarzyła się onegdaj w kieleckim dowiadujemy się: Katastrofa miała miejsce niedaleko Jędrzejowa w czasie ćwiczeń 2-go pułku lotniczego w Krakowie. Na wysokości 300 m. zderzyły się ze sobą 2 Breguety. Samoloty strzaskały się doszczętnie. Ponieśli śmierć na miejscu obaj piloci i obaj obserwatorzy: por. Edward Krupski, por. Kazimierz Gołda, plut. Czesław Popczyk i kapral Irrek.

Ciała zabitych lotników przewieziono zostały do Krakowa.

TRĘDOWATY Z ŁODZI WYSŁANY NA WYSPĘ

ŁÓDŹ. Urzędnik wielkiej firmy przemysłowej z Łodzi Henryk Mączka, zachorował na trąd. Mączkę pobawiono kontaktu z otoczeniem i wysłano na wyspę Trędowatych.

W roku ubiegłym Mączka przebywał w Rumunii, gdzie zetknął się przypadkowo z trędowatym. Badany przez lekarzy rumuńskich, nie wykazał objawów choroby, lecz udał się następnie do lekarzy wiedeńskich, którzy stwierdzili objawy trądu ponad wszelką wątpliwość.

Francja fortyfikuje granice niemiecką.

PARYŻ. Wzdłuż granicy francusko-niemieckiej, pierwsza część fortyfikacji jest na ukończeniu. Roboty betonowe będą w najbliższym czasie zakończone.

Obecnie następuje druga faza prac, polegająca na zaopatrzeniu fortyfikacji w odpowiednią ilość dział automatacznych, których pociski będą mogły przebijać pancerze tanków najnowszej konstrukcji.

WYMIANA WIĘŹNIÓW.

Dokonano w Kołosowie wymiany więźniów między Polską a Rosją.

Ze strony polskiej wydany został Sowietom były poseł białoruski, Taraszkiewicz, a ze strony sowieckiej, Olechnowicz, poeta białoruski.

HITLER HINISTREM SPRAW ZAGRA- NICZNYCH.

BIRLIN. Uporczywie krąży tam pogłoska, jakoby Hitler zamierzał sam objąć kierownictwo polityki zagranicznej Niemiec, łącząc funkcję kanclerza funkcjami ministra spraw zagranicznych. W tym wypadku obecny minister spraw zagranicznych Neurath powróciłby na swe dawne stanowisko ambasadora niemieckiego w Londynie.

SOCJALISTYCZNY BOJKOT TOWARÓW NIEMIECKICH

WIEDEN. Kierownictwo partii socjal demokratycznej, zgodnie z żądaniem międzynarodówki robotniczej ogłosiło wezwanie do bojkotu towarów niemieckich.

NAGŁY ZGON KRÓLA IRAKU.

BERN. Ubiegłej nocy zmarł król Iraka Fajsal. Przyczyną zgonu był atak sercowy.

EPIDEMIA ŚPIĄCZKI.

St. Louis (Missuri). Dotychczas zanotowano tu 607 wypadków śpiączki, z których 85 śmiertelnych.

WYROKI ŚMIERCI.

BERLIN. W procesie, toczącym się przed sądem w Dueseldorfie o zabójstwo hitlerowca zapadł wyrok, skazujący 9 oskarżonych na karę śmierci. 10 letniego oskarżonego skazano na długoletnie więzienie. Dzisiaj zapadł również w Królewcu wyrok śmierci przeciwko 2 oskarżonym o zabójstwo członka szturmówki. Według dalszych doniesień prasy, namiestnik Bawarii odrzucił prośbę o ulaskawienie parobka skazanego na śmierć za zabójstwo hitlerowca.

PRZYWÓDCA HITLEROWCÓW I PIĘKNA ŻYDÓWKA.

BUKARESZT. Bohaterem nader kompromitującego skandalu stał się kierownik polityki zagranicznej ruchu hitlerowskiego Alfred Resenberg. Utrzymywał on ściśle stosunki z żydówką, komunistką z Rosji, z którą przebywał w jednym z miasteczek Bawarii. Aresztowana z polecenia Hitlera, okazała ona odpisy kompromitujących dokumentów i oświadczyła, że oryginały znajdują się w GPU w Moskwie i będą opublikowane, jeżeli jej stanie się jakaś krzywda. Komunistkę zwolniono i ułatwiono jej powrót do Rosji.

POLSKI BALON „KOŚCIUSZKO” ZAGINAŁ.

NOWY JORK. Prasa amerykańska wyraża obawy o losy balonu polskiego „Kościuszkę” oraz balonu „Go Jod Year” Overmana, które mogły opaść w Labradorze albo w innych stronach Kanady Północnej. Organizowana jest lotnicza ekspedycja ratunkowa.

MIANOWANIE NOWEGO WICE-WOJEWODY KIELECKIEGO.

KIELCE. (tel wł.) — Na stanowisko wicewojewody kieleckiego mianowany został p. Jarecki inspektor polityczny w Min. Spraw Wewnętrznych. Dotychczasowy wicewojewoda kielecki p. Bratkowski przeszedł w stan nieczynny.

NA DOŻYWOTNIE WIĘZIENIE

KOBRYŃ. — Ogłoszony został wyrok w procesie 9-ciu oskarżonych o należenie do K. P. Z. B. Wyrokiem sądu, sprawa Reginy Kaplanówny prze kazana została do postępowania zwykłego. Pozostali oskarżeni skazani zostali na dożywotnie więzienie.

WOJSKO W FABRYKACH FORDA.

NOWY JORK. — Fabryki samochodów Forda w Edgewater (New Jersey) obsadzone zostały wojskiem, ponieważ zarząd fabryki otrzymał listy z pogrózkami, zapowiadając zamach na fabrykę w razie niepodpisania przez Forda nowego kodeksu pracy, obowiązującego w przemyśle samochodowym.

Porcelana krajowa ĆMIELÓW

MAGAZYN:

CZĘSTOCHOWA II ALEJA 42.

POLECA: serwisy stołowe, kawiane, owocowe szkło, platery. Łózka żelazne — Galanterja.

CEGIELNIA ZACISZE ZYGMENT ORŁOWSKI w CZĘSTOCHOWIE.

ul. Piastowska 200-204, tel. 17-35.

Kantor Aleja 29. — Telefon 20-36.

RESTAURACJA - BAR

w budynku wystawowym na II piętrze.

POLECA: śniadania, obiady i kolacje napoje zimne i gorące znakomite piwa i lemonjady okocimskie. — — — — — Wieczorem ORKIESTRA-DANCING — — — — — Kuchnia znana ze swej dobroci W. STEMPAKA. — — — — — Pierwszorzędna obsługa. — — — — — CENY UMIARKOWANE.

KILIMY-DYWANY.

Kilimy podłogowe, ściennie, kościelne o wzorach wybitnie artystycznych i solidnym technicznym wykonaniu.

Dywany przed i nad łóżka, narzuty, chodniki. Kapy na łóżka Pasiaki ludowe, etnograficzne i fantazyjne, nakrycia na ołtarze Portjery, serwety, ręczniki lniane. Obrusy i t. p.

Sprzedaje na dogodnych warunkach;
Szkoła Przemysłu Ludowego

I WYTWÓRNIA KILIMÓW

SEJMIKU CZĘSTOCHOWSKIEGO

Częstochowa, Park Staszica.

Dogodne warunki. Spłaty od kilku zł. miesięcznie. Przyjmuje się również zamówienia.

Zwiedzać można od g. 8 rano do 7 w.

Popierajcie wyroby krajowe!

KRONIKA.

KALENDARZYK

Niedziela 10 września Mikołaja z Tol.
Poniedziałek 11 września Piotra i Jacka
Wschód słońca o g. 5.12. Zachód 18.09

Z odpustu.

Dzień wczorajszego odpustu z okazji święta Narodzenia N. M. Panny zaznaczył się niebywałym napływem pątników, ciągnących nieprzerwanym korowodem na Jasną Górę. Punktem kulminacyjnym było przedpołudnie wczorajsze. Przez cały czas zarówno wewnątrz jak i na szczycie Jasnej Góry odprawiane były nabożeństwa przy tłumnym ugłazie wiernych.

W godzinach wieczornych część pielgrzymów opuściła Częstochowę bądź koleją, bądź też pieszo.

W ciągu dnia dzisiejszego przbędą dalsze pielgrzymki na niedzielę. Dzielnicą podjasknogórska przedstawia obraz niebywałego ożywienia.

Wieczorem fronton klasztoru z ołtarzem szczytowym pięknie oświetlony kolorowymi żarówkami.

Depesza do pułk. Wale- rego Sławka.

Z okazji uroczystego otwarcia wystawy przemysłowej, uchwalona jednomyślnie przez zebranych na uroczystości otwarcia, wysłana została do prezesa BBWR., pułk. Sławka depesza.

W rocznicę tragicznej śmierci bohaterów. Komitet Powiatowy L. O. P. P. pragnąc jaknajuroczyściej uczcić pierwszą bolesną rocznicę tragicznej śmierci bohaterskich lotników ś. p. kpt. Franciszka Żwirki i inż. Stanisława Wigury, organizuje w dniu 11 września b. r. nabożeństwo żałobne na Jasnej Górze o godzinie 9 ej.

Komitet Powiatowy L. O. P. P., w Częstochowie, prosi władze, instytucje, stowarzyszenia, oraz miejscowe społeczeństwo o jaknajliczniejszy udział.

W powodzi światła.

Na osobne podkreślenie zasługuje obywatelskie ustosunkowanie się do wystawy dyrektora elektrowni p. Apanowicza, który, by uświetnić zbiorowe dzieło społeczeństwa częstochowskiego, nie żałował trudu i kosztów. Nie ograniczając się do prac organizacyjnych i udziału elektrowni w wystawie, dyr. Apanowicz przeprowadził wzmocnienie oświetlenia ulicy Pułaskiego i 7 Kamienic jako terenu przed wystawowego.

Nadmienić chcemy, że dyr. Apanowicz, jako znawca sztuki, posiadając sam piękne zbiory obrazów najlepszych mistrzów, żywo interesował się organizacją naszej wystawy sztuki, która zgromadziła 94 płótna miejscowych malarzy i 9 rzeźb. Katalog szczegółowy ogłosimy w następnym numerze „Słowa”.

Wystawa młodych talentów literackich. W przyszłą sobotę dnia 16 bm. odbędzie się uroczyste otwarcie wystawy młodych talentów literackich naszego miasta. Wystawa odbędzie się w specjalnym lokalu w gmachu Wystawy Przemysłu Częstochowskiego.

Frekwencja w dniu otwarcia wystawy. W dniu wczorajszym, t.j. w dniu otwarcia wystawy przemysłu częstochowskiego odwiedziło około dwa tysiące osób, w tem około 400 zaproszonych gości na uroczystość otwarcia.

Wystawa otwarta jest codziennie od godz. 8-mej rano do godz. 8-mej wieczorem. Wejście 30 groszy, dla młodzieży szkolnej i wycieczek po 20 groszy.

Perfumowane „Słowo Częstochowskie”. Dzisiejszy numer „Słowa” z racji otwarcia wystawy przemysłu częstochowskiego, której byliśmy inicjatorami, zawiera 12 stron druku i ponadto jest perfumowany specjalną kompozycją wonnych olejków, wyprodukowanych w ambulatorjum p. J. Ordon p. f. „Orion” — Aleja 18. Zapach, którym jest przesycone dzisiejsze „Słowo” jest trwałym i dlatego radzimy numer dzisiejszego „Słowa” przechowywać pomiędzy bielizną.

W interesie gracza loteryjnego.

Tempo, w jakim rozegrana zostanie V-ta klasa 27 ej Loterii skraca znakomicie odległość dotychczas egzystującą między momentem wygranej, a jej realizacją.

Oczywiście, że w interesie gracza leży, — aby wyzyskał tempo, nie pominał sposobności i nie pozbawił się szans. Gracz nie powinien wyczekiwać, aż kolektor zawiadomi go o wygranej, gdyż w obecnym tempie gry kolektor nieraz nie będzie w stanie tego uczynić. Winien on sam śledzić tabeleienne i pamiętać o tem, że wygrana stawka, niewymieniona na nowy los, to przekreślenie możliwości wygrania miliona czy też innej wielkiej wygranej.

Zarząd Kola „Rodzina Wojskowa” zawiadamia, że z dniem 4.IX.br. zostało otwarte przedszkole w pawilonie oficerskim, przy Al. Wolności Nr. 44. Dalsze zapisy przyjmuje się w lokalu przedszkola od godz. 16 do 17-ej do dnia 14.IX. włącznie.

Mieszkaniec Warszawy wygrał 300 tysięcy złotych. W pierwszym dniu ciągnięcia 5 klasy loterii państwowej główna wygrana 300.000 zł. padła na numer 183355. Jak się dowiadujemy, szczęśliwym posiadaczem tego losu jest p. Jakób Cemach, zamieszkały w Warszawie przy ulicy Muranowskiej 28, były właściciel kantoru bankierskiego w Warszawie przy ul. Żabiej, który obecnie zajmuje się prywatnymi transakcjami bankowymi i posiada kilka domów w Warszawie.

Wieczór „Sztuk Pięknych.” W niedzielę 10 bm. w sali Muzeum (Park Staszica) na ruchomej wystawie rzeźb i obrazów odbędzie się wieczór literacko muzyczny na rzecz bezpłatnych kuchni dla najbardziej potrzebujących. W programie: Szopen, Sarasatti, Moniuszko, Niewiadomski.

25 lecie szkoły powszechnej St. Ligęzówny. Dziś w niedzielę 10 bm. zasłużona w naszym mieście pla-

6-KLASOWA KOEDUKACYJNA PRYWATNA SZKOŁA POWSZECHNA ORAZ PRZEDSZKOLE

STANISŁAWY LIGĘZÓWNY

w Częstochowie, Al. Kościuszki 8. — Tel. 11-86.

Zapisy dzieci do wszystkich klas oraz przedszkola. — Kancelarja otwarta codziennie od godz. 8 do 15. — Ustępstwa dla dzieci P.P. wojskowych, urzędników państw., oraz niezamożnych.

Uroczyste otwarcie wystawy przemysłowej.

Przy niebывałym zainteresowaniu społeczeństwa, wyrażającą się w tłumnym przybyciu przedstawicieli władz i społeczeństwa odbył się w uroczystej atmosferze akt otwarcia Wystawy Przemysłowej okręgu częstochowskiego.

Przemówienie wstępne, ujmujące w historycznym skrócie rozwój inicjatywy utworzenia wystawy — wygłosił wicekomisarz Madeyski. Mówca w zwięzłych słowach scharakteryzował przemysł częstochowski, który w rozwoju swym bardzo wiele [zawdzięczał] korzystnemu położeniu geograficznemu miasta, sąsiadującego z pobliskim zagłębiem węglowym i granicą niemiecką. Wystawa, którą dziś otwieramy — mówił wicekomisarz Madeyski — ma być w miarę możliwości obrazem zmian, jakie zaszły w okresie wojennym. I napewno stanie się ona punktem zwrotnym w życiu gospodarzem miasta i okręgu, wzmocze siły i zaufanie wśród rzemiosła i tem samym pozwoli na bardziej skuteczne zwalczanie kryzysu.

W imieniu prezesa BBWR. płk. Walerego Sławka mocne i nutą serdecznego zainteresowania nacechowane przemówienie wygłosił poseł Sowiński, podkreślając szczerą troskę

władz państwowych o należyty rozwój rzemiosła i przemysłu. „Miałem przyszłości” — miastem wlekić możliwości nazwał Częstochowę w końcu swego przemówienia poseł Sowiński. Następne przemówienia wygłosili: radca Izby Przemysłowo-Handlowej w Sosnowcu p. M. Neufeld i dyrektor tejsze Izby p. Ditrich.

Serdeczne podziękowanie, skierowane pod adresem inicjatorów, komitetu wykonawczego i dyrekcji wystawy stanowiło przemówienie posła ziemii częstochowskiej d-ra Tadeusza Biluchowskiego.

Ostatni przemawiał w imieniu nieobecnego p. starosty Eustachiewicza p. wicestarosta Bielawka, który wniósł na zakończenie przemówienia okrzyki na cześć Pana Prezydenta Rzeczypospolitej i Marszałka Józefa Piłsudskiego i przy dźwiękach hymnu narodowego dokonał otwarcia wystawy.

W czasie otwarcia wystawy śpiewał chór „Pochodnia” pod dyr. p. Leszczyńskiego.

Liczną zebrana publiczność z gośćmi i przedstawicielami władz na czele udała się na zwiedzenie wystawy.

Bliższe i bardziej szczegółowe omówienie wystawy pozostawiamy do następnych numerów „Słowa”.

O „Jedności” z okazji wystawy.

Wśród wielu firm i instytucji w wystawie udział biorących znajduje się i nasza stara, zasłużona Spółdzielnia „JEDNOŚĆ”.

Jak pięknie prezentują się jej eksponaty i jak pomysłowo urządzone ma stoisko, pisać nie będziemy, niechaj je osądzą sami zwiedzający.

My z okazji wystawy pragniemy tylko przypomnieć społeczeństwu rolę „JEDNOŚCI” w codziennym życiu naszym, obfitującym często w sytuacje dostatecznie tragiczne. Nie jeden bowiem strajk piekarzy i rzeźników został przez „JEDNOŚĆ” złamany, a my spożywczy, zaoszczędziliśmy dużo pieniędzy.

To też kupujmy w „JEDNOŚCI” wszystko to, co ona wyrabia i sprzedaje. Niema bowiem lepszego pieczywa niż w „JEDNOŚCI”, nie ma lepszych wędlin, lepszych ciastek, lepszego octu, lepszego węgla, lepszego manufaktury niż w Spółdzielni „JEDNOŚĆ”.

„JEDNOŚĆ” jest najtańszem źródłem nabywczem. Wszyscy i po wszystko do „JEDNOŚCI” — oto życzenia nasze z okazji wystawy.

cówka wychowawcza: szkoła powszechna i przedszkole p. St. Ligęzówny święci jubileusz 25-lecia.

W związku z tem w kościółku im. Marii o godz. 11 odbędzie się uroczyste nabożeństwo na intencję jubilatki.

Kto wygrał na loterii?

W pierwszym dniu ciągnięcia V-tej klasy 27 loterii państwowej główne wygrane padły na następujące numery:

Ciągnięcie pierwsze:
Zł. 300,000 na nr. 183355.
Zł. 5,000 na nry: 44765 98083.
Zł. 2,000 na nry: 951 28879 30870 60020 81270 105773 110447 115588 138859 142110 146102.
Zł. 1,000 na nry: 16735 21473 24629 44278 51027 59714 62350 65876 68159 79471 84257 84658 94766 98986 101150 115262 123154 133454 133478 136365 136887 138718 138835.

Ciągnięcie drugie:
Zł. 150,000 na nr. 79580.
Zł. 2,000 na nry: 774 6827 9948 14565 17034 36177 40449 45766 53168 95237 111936 129482 151419.
Zł. 1,000 na nry: 11937 35087 40655 40219 49830 52251 53712 55010 58285 69589 75339 80377 82361 84364 91194 133721.

W trzecim ciągnięciu V kl. loterii państwowej padły główne wygrane:

Zł. 20,000 na nr. 34134.
Zł. 15,000 na nr. 148488.
Zł. 2,000 na nry: 1178 30648 35579 59986 60152 74858 154825
Zł. 1,000 na nry: 4320 42606 46588 83696 92844 97729 108035 135479 140616 146254 148605.

W czwartym ciągnięciu padły następujące główne wygrane:

Zł. 10,000 na nry: 18818 132199.
Zł. 2,000 na nry: 14208 22213 78628 88158 89941 144874
Zł. 1,000 na nry: 12179 31996 33691 44346 51639 59429 67784 76773 87190 103764 119568 138633.

W drugim dniu ciągnięcia:

15,000 na nry 21347 38762.
10,000 na nr. 75064.
5,000 na nry 37311 53776 105408 127051 152813.
2,000 na nry 7251 13103 15864 16508 29973 33284 63567 83393 89948 128121 135539 140652.
1,000 nry 1339 8379 12364 14716 29527 35746 38703 42909 44750 45117 46878 46175 48586 61217 61972 66693 75784 78774 81023 81955 84139 86208 87701 96777 96786 102744.

Monopolowa sól stołowa.

Ze wszystkich gatunków soli jadalnej (kuchennej) sól monopolowa, tak zwana „stołowa”, jest solą najwyższego gatunku.

Warzona systemem próżniowym aparatami „Vacuum”, drobnoziarnista, śnieżno biała, zawiera 99,62 procent chlorku sodu (właściwej soli kuchennej), 0,36 procent wody i 0,02 procent siarczanu sodu.

Sól ta, jak widać z podanego składu, chemicznie prawie czysta — jest zupełnie czysta pod każdym innym względem, bo pakuje się ją mechanicznie, bez użycia rąk, w paczki jedno i pół kilogramowe.

Mocna tektura, stanowiąca opakowanie tej soli, jest najlepszą gwarancją, że sól nie ulegnie również zanieczyszczeniu zewnątrz, co tak łatwo przy opakowaniu workowym nawet w najstaranniej utrzymanem pomieszczeniu.

Dlatego też **SÓL MONOPOLOWA STOŁOWA** powinna być jedyną solą, używaną do solenia produktów, spożywanych na surowo oraz do dosalania potraw przy stole.

Kilka groszy, jakie dopłacamy do tej soli, nawet w bardzo skromnym budżecie domowym nie stanowią różnicy.

Nie używajmy tej soli do kuchni jest to zupełnie zbyteczne, — a paczka półkilogramowa za 25 groszy albo kilogramowa za 46 groszy starczy nam na długo.

Sól, o której mówimy, pakowana jest w białe kartony z czerwonym napisem: „kilogram (pół kilograma) soli stołowej z Państwowej Saliny w Wieliczce. Najprzedniejsza sól jadalna warzona systemem próżniowym aparatami Vacuum”. Tylko sól z tym napisem daje zupełną gwarancję czystości. Przestrzegamy przed falsyfikatami, wypuszczanymi przez firmy prywatne i sprzedawanymi po nadmiernie wysokich cenach.

Do nabycia w sklepach Spółdzielni Spożyców „Jedność”, oraz w sklepach winno-kolonjalnych a hurtowo:

Wolny Skład Soli

Zw. Spółdzielni Spożyców R. P.

w Częstochowie

ul. 1-go Maja Nr. 4. — Tel. Nr. 22-69.

Poseł Madeyski przybył do Częstochowy. W dniu dzisiejszym zgodnie z naszą zapowiedzią — przybył do Częstochowy dyrektor Funduszu Pracy poseł Madeyski, który zwiedzi wystawę i zapozna się z robotami prowadzonymi z subsydjów Funduszu Pracy.

Nowy naczelnik Okr. Urzędu Akcyz i Monopoli. Dotychczasowy inspektor urzędu akcyzowego w Będzinie p. Kozłowski został mianowany naczelnikiem okręgowego urzędu akcyz i monopoli państwowych na powiat będziński i częstochowski z siedzibą w Częstochowie.

Nabożeństwo za dusze poległych. Dziś, w sobotę, o godz. 9-tej rano w kościele parafjalnym w Kłobucku odbyło się nabożeństwo żałobne za dusze niewianie rozstrzelane przez Niemców obywateli m. Kłobucka, s. p. Władysława Paludkiewicza, Józefa Głaba i Józefa Latucha.

W nabożeństwie wziął udział poseł ziemii częstochowskiej, dr. T. Biluchowski.

Pokaz gospodarstwa domowego. Projektowany na wrzesień Pokaz gospodarstwa domowego, został jak się dowiadujemy odłożony na czas jakiś z racji odbywającej się Wystawy Przemysłowej. Zebranie Komitetu wykonawczego odbędzie się w końcu września.

Niezwykła okazja!

Parcele budowlane na Zawodzu do sprzedania.

Cena wyjątkowo przystępna

Wiadomość u p. KARTUZA
Aleja Kościuszki Nr. 14.

Pamiętajcie o bezrobotnych.

W rekordowym tempie bo w ciągu zaledwie 6-ciu tygodni powstała świetnie zorganizowana wystawa przemysłu częstochowskiego, jako zrealizowanie wskaźnika Zjazdu działaczy społecznych i gospodarczych BBWR. Ten krótki okres, doskonałość organizacji żywy udział przemysłu częstochowskiego i wybitny współdziałanie społeczeństwa przy realizacji inicjatywy zrzuconej przez „Słowo Częstochowskie” — niech natchnie ogół wiarą w lepsze jutro, niech świeci przykładem twórczości i zbiorowego czynu i niech zmobilizuje całe społeczeństwo do solidarnej i skutecznej akcji w walce z klęską kryzysu.

Niech wystawa przemysłowa, zorganizowana tak wzorowo w gmachu imienia Wodza Odrodzonej Polski Marszałka Piłsudskiego pouczy nas, jak wiele dziedzin może być użyteczna inicjatywa realizowana przez zdrowe i świadome swej ciężkiej i swych celów społeczeństwo.

Dr. TADEUSZ BILUCHOWSKI
poseł.

Asy polskiego lotnictwa w Częstochowie.

W odbywającym się obecnie rajdzie awionetek dookoła Polski jeden z kolejnych etapów stanowi Częstochowa. W ciągu dnia wczorajszego i dzisiejszego na lotnisku na Kucelinie wylądowały następujące aparaty: RWD.5 — pil. Biesiokierski i Maciejewski, RWD. 4 — Hirszbard i Kocyan, R. W. D. 5 — Halewski i Drozdowski, RWD. 5 — Pronaszko i Hacıński, R. W. D. 7 — Grzejewski i Płaski, RWD. 6 — Rogalski i Wędrychowski, RWD. 8 — Szarek i Prószyński, RWD. 8 — Grzeszczyk i Polny, L.K.L. 5 — Kołaczkowski i Warszewski, PZL. 5 — Galdzik i Gawęda, PZL. 5 — Gedroyé i Nartowicz, RWD. 2 — Suszyński i Głowacki, PZL. 5 — Łatwis i Przyświecki, PZL. 5 — bracia Chałupnikowie, NM. 4 — Kryński i Joreszek.

Wszystkie awionetki wylądowały bez jakiegokolwiek wypadku i po krótkim pobycie na lotnisku wystartowały w dalszą podróż do Poznania.

Echa napadu. Przed sądem okręgowym stanął Karol Kluga, Józef Wieczorek i Andrzej Borciuch którzy w maju b. r. urządzili na Ostatnim Groszu zasadzkę na powracającego do domu Kazimierza Zukowskiego, brata właściciela biura dzienników p. f. „Renoma” i wyrwali mu z ręki teczkę, zawierającą znaczki stemplowe na 1740 zł. oraz kilkadziesiąt złotych gotówką.

Sąd skazał Karola Kluga i Józefa Wieczorka po 1 roku więzienia, zaś Andrzeja Borciucha uniewinnił.

Wyrok w procesie komunistów. Na wokandzie Sądu Okręgowego w Częstochowie znalazła się sprawa 16 letniego Abrama Gelbarta i 20 letniego Grojnema Chlewickiego oskarżonych o należenie do komunistycznego związku młodzieży i rozrzucanie w dniu 27 maja b. r. ulotek o treści antypaństwowej.

Przewód sądowy ustalił dane aktu oskarżenia i w wyniku tego sąd skazał Chlewickiego na 2 lata więzienia, Gelbarta na 1 rok więzienia. Obu skazanym zaliczono areszt prewencyjny.

POUCZAJĄCA — BEZPŁATNA
WYSTAWA BETONOWA
CZĘSTOCHOWA - MUZEUM W PARKU.
WYROBY - MASZyny - INFORMACJE.

Złodziej-poliglota ujęty w Częstochowie.

Wczoraj około godz. 5 rano w zabudowaniach klasztornych, jeden z przybyłych na odpust kolejarzy przytrzymał nieznanego osobnika, w chwili, gdy usiłował on skraść mu pieniądze z kieszeni. Przytrzymanego mężczyznę oddano w ręce policji i w czasie dochodzenia wysłany na jaw sensacyjnej sprawy.

Oto przytrzymał podał się za Stanisława Sęcarza, rodem z Kielc. W toku dalszych dochodzeń stwierdzono, że jest on poszukiwany przez policję wielu państw za najrozmaitsze wykazy zbrodnicze.

Nie od rzeczy będzie dodać, że Sęcarz w swojej zbrodniczej karierze zdołał opanować osiem języków. Ponadto posiada on ukończoną szkołę techniczną. Po ustaleniu powyższych danych Sęcarz przekazany został do dyspozycji władz sądowych.

Dziś „Gruszki na wierzbie“. Ostateczne przygotowania do urządzania przez Patronaty Gimnazjum Państwowego im. Henryka Sienkiewicza wieczorku „Gruszki na wierzbie” dobiegają końca. Dziś, w sobotę wieczorem pięknie udekorowana sala powita doborowe towarzystwo na pierwszej zabawie tanecznej mnóstwem niewidzianych atrakcyj.

A trzeba dodać, że cel imprezy jest godzien najwyższego poparcia, organizatorzy bowiem całkowity zysk przeznaczają na kupno książek szkolnych dla niezamożnych uczniów.

Lekarz-Dentysta
M. ROSENBLATT
Wilsona 2.
POWRÓCIŁ.
Przyjmuje od 9 do 1 i od 6 do 8 po poł.

SŁOWO SPORTOWE

Piłka nożna.

W niedzielę 10 b. m. o godz. 4.30 p. p. na Stadionie Im. Marsz. Piłsudskiego, odbędą się Zawody eliminacyjne o wejście do ligi okręg. Brygada—Skra. Zawody te napewno cieszyć się będą wielką frekwencją, gdyż Brygada kroczy zwycięsko na czele tabeli i ciekawym jest czy Skra zdoła będzie, przetrwać ten zwycięski pochód.

Przedmecz Brygada — Victoria II o godz. 2.30 po poł.

Pogłoski jakoby ligi okręg. Kiel. Z.O.P.N. w roku przyszłym miało nie być, nie odpowiadają prawdzie gdyż stwierdzamy, że zarząd P. Z. P. N. ligę tut. okręgu zatwierdził. W związku z powyższym kluby zagłębiańskie otrzymały rozkaz z P.Z.P.N. przystąpienia do gier, wobec czego tut. wydział G. D. wylosował terminy,

karząc jednocześnie kluby po 10 zł. za poprzednie lekceważenie poleceń tut. okręgu i w razie nie przystąpienia do gier będą stosowane jak najsurowsze kary.

Lekka-atletyka.

Po zapoznaniu się z regulaminem nagrody przechodniej, niezmordowanego pracownika na niwie społecznej i sportowej W. P. Dr. Alfreda Frankego, podajemy co następuje:

Nagrodę stanowi puchar przechodni im. Dr. Alfreda Frankego, o nagrodę tą współzawodniczyć mogą kluby należące do Podokr. Częst. Sl. Okr. Zw. Lekkoatletyczn. Organizatorem zawodów jest Brygada. Nagrodę tą otrzymuje klub na jeden rok, który w zawodach zdobył największą ilość punktów. Nagroda przechodzi na własność tego klubu, który w trzech latach zdobył największą ilość punktów. Każdy klub ma prawo wystawić do każdej konkurencji maximum, 4 ch zawodników. Konkurencje do zawodów tak dla zawodników, zawodniczek oraz juniorów podamy w następnym numerze.

Z Podokręgu Częstochowskiego
K. O. Z. G S

Dnia 9 bm. odbędą się następujące mecze mistrzowskie gier sportowych: Na boisku K.O.S. „Victoria” o godzinie 16 ej mecz siatkówki pań między Brygadą — Makkabi i Makkabi—Victoria z rozgrywek tych wyłoni się mistrz siatkówki pań w klasie B, na boisku K. S. Brygada o godzinie 16 mecz siatkówki panów o mistrzostwo kl. B. między Brygadą—Victorią. II-gi turniej koszykówki o mistrzostwo kl. C. między Victorią—Makkabi, Brygada—Straż. Rozgrywki o mistrzostwo nie wątpliwie zainteresują miłośników sportu gier sportowych.

Biuro Dzienników i Ogłoszeń
„RENOMA”
wł. MARIAN ŻUKOWSKI
Częstochowa, Aleja Nr. 21, tel. 2448.
PRZYJMUJE: Ogłoszenia do wszystkich pism krajowych i zagranicznych.
POLECA: Dzienniki i czasopisma krajowe i zagraniczne.
SPRZEDAJE: Wyroby tytoniowe, papierosy, oraz znaczki stemplowe, pocztowe, weksle i t. p.
SPRZEDAJE bilety ulgowe i miesięczne autobusów miejskich.
OBSŁUGA SZYBKA i SOLIDNA.

Fabryka Wyrobów Metalowych
„TRACILO”
I. i J. WAJNMAN
Częstochowa, Przechodnia 19.
Produkuje: Noże, widelce, nożyczki, karbowki do włosów, konserwki, rowerki i umywalki.

DO SPRZEDANIA

Na przedmieściu Sabinów — Zacisze 3 km. od centrum miasta 11 hektarów 3063 mtr kw. Całość rozplanowana na place plan parcelacji zatwierdzony. Ośrodek przeszło 8 hektarów z 2 budynkami mieszkalnymi, 2 morgami ogrodu owocowo-warzywnego, reszta pola i łąka. Wiadomość w redakcji „Słowa”

Ogłoszenie.

Kasa Chorych w Częstochowie ogłasza przetarg na dostawę:
250 mtr. owsa
250 „ siana
200 „ słomy
Oferty w zalakowanych kopertach na leży przesyłać do Kasy Chorych w Częstochowie z napisem „Oferta na dostawę paszy” do dnia 15 września b.r.

Dyrektor:
W L. M A T U L A:

Zgubiono książeczkę wojskową wraz kartą mobilizacyjną P.K.U. Częstochowa i inne dokumenty wydane na imię Mojżesza Lajbe Berliner.

Do wynajęcia garaż przy ul. Dąbrowskiego 12. Wiadomość u dorozcy.

SPRZEDAŻ WYROBÓW
FABRYKI
„ZYRARDÓW”
MARJA GARBĆÓWNA
Radomsko, Reymonta 1.

W związku ze zbliżającym się sezonem jesiennym sklep został zaopatrzony w duży wybór płócien, obrusów i ręczników, oraz towary flanelowe, bawełniane i wełniane.

2 pokoje frontowe na biuro i 4 pokoje z kuchnią na mierzkanie do wynajęcia w domu Aleja 20. Wiadomość u dorozcy.

Do wynajęcia w domu Sukc. Wolberg Aleja 12. Lokal z 4 pokoi i dużej sali po bilardach, obok kina u gospodarza.

Zgubiono dowód osobisty na imię Krymowski Chany wydany przez Magistrat m. Częstochowy.

Akuszka A. Ładzińska ul. Przemysłowa 13-15 przeprowadziła się na ulicę Strażacką 29

4 pokoje z dużym przedpokojem bez kuchni w śródmieściu w okolicy II Alei, ul. Kilińskiego, Kościuszki i t.d. wynajm. Czynsz kwartalnie. Zgłoszenia do Inspektoratu Szkolnego w Częstochowie

Polisy Tow. Ubezp. „L'Urbaine” możliwe do zrealizowania. Informacje D. Bochenek, Aleja nr. 35.

Do wynajęcia 2 pokój z kuchnią oraz jeden pokój z kuchnią, słoneczne z wygodami w okolicy dworca kolejowego. Wiadomość: „Renoma” II Aleja Nr. 21.

Wylączna sprzedaż wyrobów E. Wełki, Br. Kowalik. Częstochowa, II-ga Aleja Nr. 41. Poleca: karmelki, czekoladki i t. p. Ceny fabryczne.

Od zaraz do wynajęcia różne lokale fabryczne od 1 października czteropokojowe mieszkanie z wszelkimi wygodami, dwoma balkonami na 2-gim piętrze. Wiadomość u gospodyni przy ulicy Piłsudskiego Nr. 17.

Z RADOMSKA.

— **Wygnańcy z „raju hitlerowskiego”.** W ubiegły czwartek przyjechała do Radomska, wypędzona z „raju hitlerowskiego”, po 28-letnim pobycie w Niemczech, rodzina Ciesielskich, składająca się z 5-ga osób, t. j. małżeństwa i ich trzech synów.

— Za co was wypędzono? — pytamy p. Rocha Ciesielskiego.

— Bo nie chcieliśmy się zapisać do partii hitlerowskiej, krzyknąć „heil Hitler” i nosić ich „anzajungu”, t. j. swastyki hitlerowskiej.

Ciesielski jest z zawodu brukarzem. W Niemczech, w mieście Zeitz zamieszkiwał od 18 roku życia. Dom, w którym zamieszkiwał przy ulicy Brühl 16, był siedzibą zwolenników Hitlera. W roku 1928 uzyskał on obywatelstwo niemieckie, lecz do partii hitlerowskiej przystąpić nie chciał, to też był przez wszystkich mieszkańców domu stale maltretowany, a w następstwie w dniu 16 czerwca b. r. aresztowany i osadzony w więzieniu, w którym przebył 11 tygodni. Na skutek prośby jego żony, interwenjował u władz niemieckich konsul Rzplitej w Lipsku, który nawet dwukrotnie był w więzieniu. Naczelnik więzienia jednak nie zezwolił na widzenie się z aresztowanym.

Po jedenastu tygodniach pobytu w więzieniu, został przez policję otransportowany na dworzec, gdzie zastał również żonę z dziećmi. — Żonę zmusiła policja hitlerowska do wyprzedzenia wszystkich mebli, których zabrać nie pozwolili. Oczywiście meble te sprzedała za 10 część ich wartości. Z dworca w Zeitzu, gdzie wykupiono im bilety, odwoziła ich policja do granicy polskiej w Bytomiu.

Po przyjeździe do Radomska, zamieszkał przy ul. Przedborskiej 138. Jest bez środków do życia, gdyż za resztki gotówki wynajął mieszkanie.

Wracając do wspomnień o „raju hitlerowskim”, twierdzi, iż Niemcy są dzisiaj piekłem, gdzie wszyscy żyją pod batem policji. „To nie są teraz — mówi — czasy przed wyborami Hitlera, kiedy to dawali pić i jeść w restauracjach ile się tylko chciało”.

Pomimo 28-letniego pobytu w Niemczech Ciesielski i jego rodzina mówi po polsku zupełnie poprawnie.

CUKIERNIE

A. BŁASZCZYŃSKI i SYNOWIE

CZĘSTOCHOWA, ALEJE 13, 27 i 37.

Polecają znanej dobroci wyroby cukiernicze.

Nowości jesienno-zimowe

wełniane, jedwabne, bawełniane, koce, kołdry wataowane, płedy, bieliznę męską i krawaty własn. wyrobu, pończochy skarpetki i galanterję.

POLECA FIRMA

JERZY CHOLEWICKI i S-ka sp. z ogr. odp.
Częstochowa, II Aleja 23.

Ceny stałe — ściśle fabryczne. Duży wybór.

Niesamowita historia inwalidy-przestępcy.

Sędzia śledczy V rejonu w Warszawie prowadzi sprawę, której tło przypomina niesamowitą historię z filmu „Frankenstein”.

Typem podobnym do tego fantastycznego mostrom z „Frankensteina” jest 48-letni malarz pokojowy Józef Suchocki. Został on ciężko ranny na wojnie i cudem utrzymany przy życiu. Z powodu trepanacji czaszki ma on na sobie części obcej czaszki, część obcej szczęki i część obcej ręki. Suchocki, który naogół uchodził za człowieka normalnego, w pewnych okresach wchodził w zamrożenie i wówczas dopuszczał się zbrodni wobec małych dzieci. Po powrocie z wojska dopuścił się takiej zbrodni wobec własnej córki i skazany został na 4 lata więzienia. Po odsiedzeniu tego wyroku Suchocki wrócił do normalnego trybu życia, ale po paru miesiącach znowu popełnił podobną zbrodnię. Powędrował zato znów do więzienia.

Ostatnio po wyjściu na wolność Suchocki zatrudniony był przy odnawianiu budynków w jednym z domów na Pradze i tam znowu dopuścił się zbrodni wobec napotkanego dziecka.

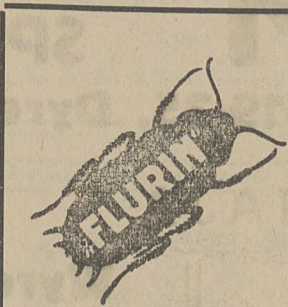
Potwora osadzono w więzieniu. Suchocki tłumaczył się, że w stanach zamroczenia nie wie co się z nim dzieje. Powraca do przytomności po dokonaniu zbrodni. — W tych dniach Suchocki był badany przez komisję psychiatryczną, która uznała, że istotnie stał się on typem anormalnym od czasu przejścia operacji po ranach odniesionych na froncie. Suchockiego, jako niebezpiecznego dla otoczenia przesłano do zakładu dla umysłowo chorych w Tworkach, gdzie trzymany jest w izolacji. W sprawie dalszego postępowania wypowie decyzję sąd na posiedzeniu niejawnym. — Być może, że sprawa przeciwko Suchockiemu zostanie umorzona i zostanie on decyzją sądu zamknięty na stałe w zakładzie dla umysłowo chorych.

SUDOR PŁYN
AP. KOWALSKI
USUWA
POTI NIEMIŁA JEGO WON

Nareszcie znikł
mój odcisk zestarzały
Gdyż „LEBEWOHL”
to środek niebawomy.

Żądać we wszystkich aptekach i składach aptecznych
wyraźnie
LEBEWOHL
Wyrób krajowy.

Precz z naszymi wrogami!

Karaluchy, prusaki i t. p. robactwa — to szerczyciele zarazy i różnych chorób zakaźnych. Należy je doszczętnie wytepić tylko przy pomocy niezawodnego i radykalnego środka, jakim jest

FLURIN

Żądać we wszystkich aptekach i składach aptecznych.

RADJO.

WARSZAWA 10 września

9.55 Program na dz. bież. 10.00 Tr. nabożeństwa z Wilna. 11.57 Sygnał czasu. 12.05 Program na dz. bież. 12.10 Kom. me teor. 12.15 Poranek muz. 14.00 „Zadania Banku Akceptacyjnego”. 13.20 Płyty gramof. 14.45 Moje uwagi o nawozach pomocniczych. 15.05 Płyty gramof. 16.00 Program na dzieci i młodzież 16.30 Recital śpiew. W. Łozińskiej. 17.00 „Dziecko robotnicze w okresie przedszkolnym”. 18.00 Płyty gramof. Odczyt. 18.35 Program na dz. nast. 18.40 Rozmaitości 19.00 Słuchowisko. 19.40 Skrzynka poczt. techniczna. 20.00 Koncert w wyk. ork. P. R. pod dyr. St. Nawrota. 20.50 Dz. wiecz. 21.00 „Na wesolej lwowskiej fali” 22.00 Komunikat 22.05 Muzyka tan. 22.25 Wiad. sport. ze wszystkich rozgłośni P. R. 22.40 Wiadom. meteor. dla kom. lotn. i kom. polic. 22.45 D. c. muzyki tanecznej.

KATOWICE 10 września

10.00 Naboż. polowe z placu Łukasieńskiego w Wilnie. 11.57 Sygnał czasu 12.10 Tr. z Warsz. 14.00 Skrzynka poczt. 14.15 Płyty gramof. 14.30 „Istota religijna”. 14.45 Wieniec pieśni śląskich. 15.30 Płyty gramof. 16.00 Tr. z Warsz. 17.00 Odczyt z Łodzi 17.15 Tr. ze stadionu Legii w Warszawie. 17.45 Audycja. 18.25 Odczyt. 18.35 Program na dz. nast. 18.40 Rozmaitości. 19.00 Słuchow. z Warsz. 19.40 „Bery i wojki śląskie. 20.00 Tr. z Warsz. 21.00 Na wesolej lwowskiej fali. 22.00 Kom. sportowy. 22.05 Muzyka tan. z Warsz. 22.25 Wiadom. sport. ze wszystkich stacji polskich. 22.40 Wiadom. meteor. dla kom. lotn. z Warsz. 22.45 Płyty gramofonowe.

WARSZAWA 11 września

7.00 Sygnał czasu. 7.05 Gimnastyka. 7.20 Płyty gramof. 7.30 Dz. wiecz. 7.35 Płyty gramofonowe 7.52 Chwilka Gosp. Dom. 7.55 Program na dzień bieżący. 10.00 Transmisja z Poznania. 11.57 Sygnał czasu z Warsz. Obserw. Astron. Hejnal z Torunia. 12.05 Płyty gramofonowe. 12.25 Codz. Przegl. Prasy Polsk. 12.33 Komunik. meteor. 12.35 Płyty gramof. 12.55 Dz. połud. 14.55 Komunikat 15.05 Wiad. bież. 15.10 Kom. Państw. Inst. Ekspert. 15.16 Płyty gramof. 15.25 Kom. Gospod. 15.35 Płyty gramofon. 15.45 Przegląd komunikacyjny. 15.50 Płyty gramof. 16.00 Konc. z Ciechocinka. 17.15 Recital fortepianowy 17.50 Pieśni i arje 18.15 Odczyt 18.35 Recital śpiew. 19.10 Odczyt. 19.20 Rozmaitości 19.35 Program na dz. nast. 19.40 Feljton liter. 20.00 Skrzynka poczt. roln. 20.15 Tr. z Pragi Czeskiej 21.20 Opera „Hrabina” St. Moniuszki.

KATOWICE 11 września

7.00 Audycja poranna z Warsz. 10.00 Tr. z Poznania 11.57 Sygnał czasu z Warsz. 12.05 Płyty gramofonowe. 4.55 Płyty gramof. 15.05 Kom. gospod. z Warszawy. 15.35 Płyty gramof. 15.40 Kom. strzelecka. 15.45 Skrzynka poczt. techn. 16.00 Konc. z Ciechocinka 17.00 Tr. z Warsz. 19.20 19.35 Program na dz. bież. 19.40 Feljton liter. 19.55 Płyty gramof. 20.15 Tr. z Pragi Czeskiej. 21.20 Opera z Warszawy.

SWETRY pulowery dzieciinne ubranka rajtuzy reformy w najlepszych gatunkach gwarant. czysto wełniane wyrabia się w pracowni i na obstalunek. **Z. Gilsmana B. Joselewicza 4.**

Czytaj „Słowo Częstochowskie”.

OGŁOSZENIE O LICYTACJI.

W myśl § 83 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 1932 roku o postępowaniu egzekucyjnym Władz Skarbowych (Dz. U. R. P. Nr. 62, poz. 580), 3 Urząd Skarbowy w Częstochowie podaje do ogólnej wiadomości, że dnia 16 września 1933 r., o godz. 11-ej, w lokalu 3. Urzędu Skarbowego pokój Nr. 49. przy ul. Śląskiej Nr. 22, w Częstochowie — celem uregulowania zaległych należności Skarbu Państwa od Administracji dóbr „Parzymiechy” — własność Karola Potockiego, odbędzie się sprzedaż w licytacji w pierwszym terminie niżej wymienionych ruchomości:

- 1) fortepian marki „Małecki”
cena szacunkowa 500 zł. —
  - 2) karetta kryta „ „ 150 „ —
  - 3) powóz kryty „ „ 100 „ —
  - 4) bryczka „ „ 30 „ —
  - 5) bryczka „ „ 30 „ —
- Zajęte przedmioty można oglądać każdodziennie od godz. 9 — 13 w lokalu 3 Urzędu Skarbowego, pokój Nr. 49.

3 URZĄD SKARBOWY
w Częstochowie.

849—1

Ogłoszenie.

Naczelnik Więzienia w Częstochowie ogłasza nieograniczony przetarg na dostawę artykułów żywnościowych od dn. 2.X. 1933 r. do dnia 31. III 1934 r. w partjach na każde żądanie, franco magazyn Więzienia w Częstochowie, w ogólnej ilości: 2600 kg. słoniny świeżej 1100 „ mięsa wołowego 90000 „ ziemniaków jadalnych 3000 „ kaszy jęczmiennej 1800 „ grochu Viktorja 1800 „ fasoli białej

Oferty należy składać w zamkniętych i opieczętowanych kopertach z napisem — „oferta na żywność”, do Naczelnika Więzienia w Częstochowie, wraz z próbką towaru, w terminie do dnia 30. IX b.r. do godz. 12-ej.

Na zabezpieczenie dotrzymania oferty należy wpłacić wadium w wysokości 5 proc. oferowanej sumy do depozytu Kasy i Urzędu Skarbowego w Częstochowie. Osoby zainteresowane mogą się inform. o szcze gółowych warunkach przetargu i dostawy u przewodniczącego Komisji Gospodarczej, Naczelnika Więzienia w Częstochowie.

Częstochowa, dn. 8. IX-1933 r.

Naczelnik Więzienia:

(—) A. LUBKOWSKI, podkomisarz.

LEKARZ DENTYSTA

MICHAŁ GREJNIEC

Ul. N. Marji Panny (Aleja) Nr. 10.

POWRÓCIŁ

Przyjmuje od 9 — 1 i od 3 — 7 wieczorem. W niedziele i święta od 10 — 2 po południu,

EUGENIUSZ SUE.

KSIĄŻĘ PODZIEMI.

39) POWIEŚĆ.

I odpowiedział, że mój brat nietylko, że mu nie powierzał żadnych pieniędzy, ale jeszcze pożyczyciel od niego dwa tysiące franków. Niepodobna mi opisać mego przerażenia. — Gdzież się tedy podziła moja suma? — zawołałam. — I ja i córka nie mamy innego majątku; jeżeli tego będziemy pozbawione, najokropniejsza czeka nas nędza. W co się obrócimy?

— Albo ja wiem, — odpowiedział notariusz oziębło.

— Na zasadzie jakich dowodów żądasz pani odemnie wypłaty? — zapytał.

— Posłałam bratu pełnomocnictwo; w kilka dni doniósł mi, że pieniądze są u pana złożone, że pan nigdy nie dajesz rewersu, a po upływie sześciu miesięcy przysłał mi należny procent.

— Masz pani przynajmniej jakie listy jego w tym przedmiocie? — Nie; w tych listach były tylko wzmianki o interesach, nie uważałam za potrzebne ich chować. — Bardzo żałuję, odpowiedział notariusz, że nie mogę pani nic pomóc w tym razie. Jeszcze raz powtarzam, brat panią oszukał. Jeżeli się pani wahasz między jego słowem a mojem, droga do sądu otwarta, zapozwij mnie pani; sąd między nami rozstrzygnie. — Wysłałam od notariusza ledwie żywa. Co robić? Bez żadnych dowodów na poparcie mej należności, przekonana o uczciwości mego brata, zmieszana zimną krwią not... Tu kończył się bruljon listu; nie można go było dalej wyczytywać, bo następne kilka wierszy

były grubo poprzekreślone; tylko na dole zapisano, widać dla pamięci: „Napisać do księżny de Lucenay”.

Rudolf zadumał się po przeczytaniu tego ułamku listu. Czyż niekiedy, o który obwiniano Jakóba Ferand, nie był wprawdzie dowiedziony; lecz człowiek ten postąpił tak nieładnie z Morelem, tak haniebnie z biedną Ludwiką, że zatajenie powierzonej sumy, zwłaszcza przy niechybnej prawie bezkarności, nie powinno zadziwić nikogo. Bruljon listu, który trzymał w ręku i który zapewne nie został odesłany podług swego przeznaczenia, dowodził wyniosłego i szlachetnego charakteru, któryby się obrząził ofiarą jałmużny. Jakież więc trzeba było ostrożności, delikatności, jakich wybiegów, żeby ukryć źródło pomocy, albo skłonić do jej przyjęcia.

— No, mężu, — zapytała wesoło Rigoletta, — jaki to tam szpargał czy tasz?

— Żoneczko, bardzo jesteś ciekawa, — odpowiedział Rudolf, — później ci powiem. Czy już dobiłaś targu? — Ma się rozumieć i ręczę, że Morelom na niczem zbywać nie będzie. Teraz tylko idzie o zapłatę; trzeba przyznać, że aż miło mieć do czynienia z panią Bouvard.

— Jeszcze jedno, moja żonko; ja tu zapłacę, a ty idź tymczasem wybierz suknie dla żony Morela i dla dzieci. Nie znam się na kupnie tego rodzaju. Każesz tu suknie przynieść, a biedni Morelowie wszystko razem dostaną.

Rigoletta wyszła. We drzwiach obróciła się jeszcze i powiedziała: — Pani Bouvard, powierzam ci mego męża, proszę go nie bałamucić.

Roześmiała się i znikła. — Trzeba przyznać, — rzekła matka Bouvard po wyjściu Rigoletty, — że pańska żona jest wyborną gospo-

dynią.

— I nie mylisz się pani. Ileż pani winniśmy?

— Małżonka pana nie chciała dać więcej nad trzydziestu franków za wszystko. Dilibóg, mam na tem całego zysku tylko piętnaście franków, bo nie tak tanio kupiłam te rzeczy, jakbym mogła, ale nie miałam serca bardzo się targować. Pani, co je sprzedała, zdawała się tak skołatana, tak nieszczęśliwą.

— Czy od niej kupiłaś pani to stare biurko?

— Tak jest, panie. Serce mi się kraje, jak o nich wspomnę. Przedwczoraj przychodził do mnie jakaś dama, młoda jeszcze i ładna, ale tak blada, tak wynędzniała, że aż litość brała na nią patrzeć, zresztą my się znamy na tem. Choć była porządnie ubrana, cała czarno, zaraz poznałam, że to szlachetna nędza. Pyta mnie, rumieniąc się, czybym nie kupiła posiłki do dwóch łóżek i stare biurko. Ta pani prowadzi mnie do siebie, nie daleko stąd, na drogiej stronie bulwaru, przy kanale Saint Martin. Na czwartem piętrze pani ta puka do drzwi, otwiera nam paniątka czterdziestoletnia, także w żałobie, blada, wychudła, ale tak piękna, że ażem stanęła jak wryta.

— Któż to był?

— Córka tej pani. Mimo zimna, miała tylko na sobie czarną lekką sukienkę i znoszoną chustkę.

— A mieszkanie ich, zapewne ubogie?

— Dwa pokoje czyste, ale zupełnie puste i zimne, że aż zębami dzwoniłam; w kominie nawet nie było wiadał popiołu; niezawodnie dawno już na nim nie palono. W zawiniątku mieścił się cały majątek córki i matki po sprzedaniu mebli. Odźwierny, który wszedł z nami, powiedział mi,

że właściciel domu zabrał łóżka, krzesła, tłumok i stół za komorne. Jakem zobaczyła łzy w oczach córki, jakem spostrzegła że matka, mimo powierzchownej zimnej krwi, płacze w duszy, oceniałam rzeczy tylko o piętnaście franków niżej jak wartość, na moją szkodę, nawet biurko kupiłam, chociaż nie trudnię się sprzedażą takich rzeczy.

— Ja kupię to biurko.

— Rada go sprzedam. Jakem jej tedy powiedziała cenę, odpowiedziała mi: „Dobrze, chodźmy do sklepu tam mi pani zapłacisz, bo już nie mogę dłużej zostać w tym domu”. Potem rzekła do córki która siedziała na tłu moku i płakała: Klaro weź zawiniątko (oamiełam dobrze, nazwała ją Klarą). Córka wstała i przechodząc koło biurka, opadła z płaczem na kolana. Zapłaciłam im trzysta piętnaście franków i więcej ich nie widziałam.

— A jak się one nazywają?

— Nie wiem.

— A gdzie teraz mieszkają?

— Nie wiem.

— Ale w domu gdzie dawniej mieszkały, mąszą wiedzieć?

— A gdzie pan mieszka?

— Ulica Temple, numer 17.

— Nie, nie wiedzą. Odeszły nie powiedziawszy ani słowa, pewnie już nigdy nie wróca.

Znikła nadzieja Rudolfa. Jak znaleźć mieszkanie nieszczęśliwych kobiet, niemając innej wskazówki prócz imienia córki i listu, na którym zanotowano: „Pisać do księżny de Lucenay”. Jedyne więc tylko przez panią de Lucenay można było ich ślad wynaleźć szczęściem, markiza d'Harville znała ją.

— Oto jest, — rzekł Rudolf, — bilet na pięćset franków, proszę o żstę. Czy dostanę tu gdzie wóz?

C. d. n.

Nagrodzone G-d Prix Liège 1930 i Medalami Złotymi na PWK w Poznaniu 1929

Firma egzystuje od roku 1882

Częstochofskie Zakłady Wzrobów Włókiennicznych

„STRADOM”

SP. AKC.

WARSZAWA, Moniuszki 2. Tel. 204-91, 619-35, Dyrekcja 324-06.

Adres telegraf. „STRADOM”

ZAKŁADY WYRABIAJĄ:

Wyroby jutowe:

Worki wszelkiego rodzaju do zboża, mąki, cukru, soli, cementu itp., wążtuchy do chmielu, wełny itp., sienniki, wsypy, Płótna jutowe filtracyjne, opakunkowe itp. Przędzę jutową różnych numerów, surową i farbowaną, do wzrobu pasów, dywanów i przędzę dla introligatorów.

Wyroby lniane:

Przędzę suchą i mokną przędzoną, dratwę, nici maszynowe, tkaniny surowe opakunkowe, worki, sienniki, płótna filtracyjne itp., tkaniny tapicerskie, oponowe, surówce płótno lniane, maglownikowe, leżakowe, ręcznikowe, ścierkowe gładkie i des., rąntuchy, prześcieradłowe, kraw. sztywne

Wyroby konopne:

Przędzę zwykłą, przędzę na sieci, przędzę siodlarską, dratwę, szpagat zwykły i z konopi włoskich wszelkich grubości, nici do szycia worków, tkaniny do różnych celów, płótna filtracyjne, brezentowe, oponowe itp.

Sprzedaż których odbywa się w Biurze sprzedaży wzrobów fabryk jutowych sp. z o. o. Warszawa, Królewska 10.

Biuro Techniczne

„UNION”

S-ka z o. o.

I Aleja 14 Tel. 17-70

Wszelkie artykuły techniczne i elektrotechniczne — Baterje anodowe i lampy radjowe. — Pasy skórzane i wielbładzie. — Gaza młynarska, pakunki, łożyska kulkowe. Żarówki elektryczne i grzejniki. Radjo-aparaty.

KANTOR WYMIANY I LOTERJI

J. WEKSLER, CZĘSTOCHOWA

P. MARIJI 6, — TELEFON 1155.

KUPNO I SPRZEDAŻ

WALUT OBCYCH

I PAPIERÓW

PROCENTOWYCH

KOLEKTURA LOTERJI PANSTWOWEJ

Okulary *wszelkiego rodzaju ściśle wykonane według przepisów pp. okulistów.*

Aparaty *fotograficzne i wszelkie przybory poleca po cenach najniższych.*

OPTIK MEDICAL

CZĘSTOCHOWA, ALEJA Nr. 31.

H. Imich

Częstochowa, Aleja Nr. 16

Telefon 20-97.

Farby, pokost, cement i gips.

A. TEICHNER

Częstochowa, Al. Wolności 67-69.

Firmą egzystuje od roku 1898.

Poleca: naftę, benzynę, oleje samochodowe i maszynowe.

Zakłady Ceramiczne

„JUPITER”

Wyroby porcelanowe

CZĘSTOCHOWA, ULICA MOKRA NR. 13.

Porcelana stołowa, techniczna i elektrotechniczna.

Okucia budowlane, piece żelazne okucia do pieców i inne artykuły żelazne najtaniej do nabycia

H. Brun, Częstochowa,

Nowy Rynek 2. Tel 24 72.

Szkoła Tańców balet. K. Kosteckiego

w lokalu własnym, ul Waszyngtona 6.

Przyjmuje zapisy na kursy I, II, III i lekcje oddzielne codziennie od godziny 10 rano do 9 wieczorem.

Ostatnie nowości. Opłata przystępna. UWAGA! Lekcje praktyczne w czwartki, soboty od 8-ej, w niedziele od 7-ej wiecz.

Kazimierz Bergchauen

Częstochowa, Kościelna 3.

Bergchauenowskie piece i kuchnie ekonomiczne, roboty zduńskie, wanny, ściany i podłogi.

Fabryka zabawek i mebli biurowych

„Hamburger i Hocherman”

WŁAŚCICIELE:

H. Hocherman, Z. Stiler i. Bryl

Częstochowa, Aleja Wolności 83-85. — Telefon 15-26.

FABRYKA CUKRU I CZEKOLADY

Piotr Dębski, Częstochowa

Poleca znakomitą deserową „Czekoladę Marynarską” opodatkowaną na rzecz Ligi Morskiej i Kolonjalnej.

Reklamowa sprzedaż w kiosku na Wystawie O W P. C.

Spółdzielnia Robotnicza dla eksploatawania Huty Szkła

„STRADOM”

W CZĘSTOCHOWIE z odpowiedzialnością udziałami

POLECA:

BUTELKI i SŁOIKI APTECZNE WSZYSTKICH WIELKOŚCI DO ESENCJI OCTOWEJ, WÓD MINERALNYCH, WÓDEK GATUNKOWYCH, PERFUM i WODY KOŁOŃSKIEJ.

WSZELKIEGO RODZAJU KAŁAMARZE ORAZ SŁOJE i GĄSIO-
RY WSZELKICH WYMIARÓW.

OFERTY NA ŻĄDANIE.

CENY KONKURENCYJNE.

BINOKLE I OKULARY *różnych fasonów ze szkłem najlepszym i światowej sławy fabryki Zeiss, ściśle dostosowane podług przepisów pp. Okulistów, wykonane solidnie i fachowo. Lornetki, lupy, termometry lekarskie i pokojowe. Aparaty fotograficzne znanych firm, oraz przybory fotograficzne, wyroby stalowe i rakiety tenisowe.*

K. SOCZEK, optyk
Częstochowa, II Aleja Nr 16. Tel. 225.
CENY KONKURENCYJNE.

WYTWÓRNIA ZABAWEK

„CELZAB”

Spółka z ográn. odpowiedzialnością
Częstochowa ul. Śląska Nr. 21-23.

Wyrób Zabawek Dziecinnych

H. Sztul

Częstochowa Narutowicza 32.

FABRYKA WYROBÓW CELLULOIDOWYCH

„KOMETA”

wł. S. SZMULEWICZ

Częstochowa, ulica Pułaskiego Nr 17.

Wytwórnia mebli stylowych i nowoczesnych „ARS”

Spółka z ográn. odpow.

Częstochowa, Aleja Wolności Nr. 1.

Częstochowska Fabryka Jedwabnych Wstążek

„LA RUBANERIE”

JÓZEF SZLEZYNGER

Częstochowa, ul Garibaldiiego Nr. 14.

Telefon 16-52.

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI

POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO

Instytucja Bankowa prawa publicznego o popularnej pewności

Częstochowa, ul. Kilińskiego 3.

przyjmuje wkłady oszczędnościowe od 1 złotego począwszy

Wkłady zwykłe.—Wkłady premjowane dla młodzieży szkolnej.—Wkłady posagowe.—Książeczki okazicielskie i z zastrzeżeniem wypłat.—Tajemnica wkładów
Książeczki wkładowe K. K. O. służą jako kaucje i wadja w instytucjach państwowych i komunalnych.

Stan wkładów na dzień 1.VIII 1933 r. zł. 2.934.970.94.

Za wszelkie zobowiązania K. K. O. odpowiada Powiat Częstochowski (21 gmin wiejskich i 2 miasta) całym swoim majątkiem.

„ELIBOR”

Spółka Akcyjna Handlowo - Przemysłowa

„Ł. J. BORKOWSKI”

Zarząd: Warszawa, ulica Żelazna Nr. 21.

Oddziały: Częstochowa, ul. Piotrowska 31, tel. 20-75 i 11-19

Dąbrowa Górnicza — Gdańsk — Gdynia

Kraków — Łódź — Lublin — Piotrków

Radom — Warszawa.

Polecają do dostawy wprost z fabryk i detalicznie ze składów;

ŻELAZO — BLACHY ŻELAZNE —

BELKI ŻELAZNE — CEMENT —

WĘGIEL — KOKS — NAFTĘ —

BENZYNĘ i SMARY, oraz

ARTYKOŁY TECHNICZNE.

KAWA AROMATYCZNA
SMACZNA I POŻYWNA
stale palona najnowszym aparatem
elektrycznym

BRAZylijska 6 zł. kilo

SANTOS 8 „ „

GUATEMALA 10 „ „

MIESZANKA GOSPOD. 12 „ „

MOCCA 14 „ „

HERBATA

mocna i aromatyczna od 18 zł. kilo.

KAKAO holenderskie

wyborowe od 6 zł. kilo.

TYLKO W SKŁADZIE

„MOKKA KAWA”

LEON PIOTROWSKI

CZĘSTOCHOWA, II Aleja 28, tel. 2001.

Restauracja „SAVOY”

Aleja 14. — Tel. 18-23.

Bar obficie zaopatrzony.

Kuchnia znakomita.

Codziennie koncerty kwartetu pod
czas obiadu, wieczorem dancing
towarzyski.

Wyłączna sprzedaż popularnych
piór wiecznych

„SAKS-PEN”

z gwarancją i po cenie fabrycznej jest
tylko w firmie

„PAPIERPOL”

Częstochowa, ul. Aleja 30. — Tel. 24-51

EDMUND KLAWE

Tartak parowy

Częstochowa, ul. Wilsona 24-28. — Telefon 20-23.

Najtańsza Firma Handlu i Przemysłu

drzewnego egzystuje od roku 1875

Kupuje całe poręby leśne, eksportuje

zagranicę deski.

Nagrodzony złotym medalem w Paryżu i medalami na wystawach
w Łodzi i w Częstochowie

CREM LACTOLIN

Wyrobu F. Kiimkiewicza w Częstochowie.

jako niezawodny środek dla pielęgnowania cery.

Crem Lactolin usuwa piegi, wagi i liszaje; udelikatnia i wybiela cerę, na-

Crem Lactolin dając jej świeży i młodzieńczy wygląd.

niezbędny jest dla panów po goleniu, jako środek anty-

septyczny.

Wieloletnie doświadczenie dowiodło, że CREM „LACTOLIN” jest naj-

lepszym i wypróbowanym kosmetykiem, który dla swych wysokich zalet u-

zyskał uznanie i zaszczytne wyróżnienie w laboratorjach kosmetycznych w

Paryżu, gdzie też został nagrodzony złotym medalem.

Żądać we wszystkich składach aptecznych i drogerjach.

FABRYKA WYROBÓW LNIANYCH

„LEWLEN”

TKALNIA — BIELARNIA — APRETURA

Częstochowa, ul. Przechodnia 11-15.

Telefony: 15-00 i 24-81.

Płótna lniane, ręcznikowe, obrusowe, prześcieradłowe,

szare, bielone i kremowe

Płótna sztywne: lniane i jutowe. — Taśmy: lniane, kołnierzowe i jutowe.

TKANINY LNIANE DLA CELÓW PRZEMYSŁOWYCH

Marka ochronna „KONKON”.

FABRYKA WÓZKÓW DZIECIĘCYCH
i ŁYŻEW

KONGRECKI i KOHN
CZĘSTOCHOWA

Gen. Dąbrowskiego 4446. — Telefon Nr. 19-00.

P. K. O. Nr. 63-746.

Meble pokojowe i biurowe

stolarszczyznę budowlaną

PRODUKUJE

Fabryka wyrobów drzewnych

K. SOBAŃSKI i S-ka

Częstochowa, ul. Śląska 21-23. Telefon 17-75.

Towarzystwo Częstochowskiej Fabryki Odlewów i Emaljerni

„METALURGJA”

Sp. z ogr. odp.

Częstochowa, ulica Krótka Nr. 16. Telefony 22-46 i 20-61.

Odlewnia żeliwa i wyrobów lano-kutych

Emaljernia niklowana, warsztaty mechaniczne

MEDALE ZŁOTE:

Ministerstwo Przemysłu i Handlu na Wystawie Rolniczo-Przemysłowej w Częstochowie.

1926 r.

Na I-szej Ogólno-Polskiej Wystawie Budowlanej przy IV Targach we Lwowie.

FABRYKA PRODUKUJE:

Naczynia surowe i emaljowane. Przedmioty sanitarne i kanalizacyjne. Rury i kształtki kanalizacyjne. Żelazka do prasowania polewane i niklowane. Kuchenki i piecyki. Blachy, ruszta i drzwiczki. Odlewy budowlane i do maszyn rolniczych. Odlewy maszynowe żeliwne i lano-kute, surowe i obrabione według własnych i nadesłanych modeli.

Zakład krawiecki

A. LEMEL II Aleja Nr. 22

wykonywa wszelkie roboty krawieckie według najnowszych fasonów z

materiałów własnych i powierzonych

po cenach bardzo niskich

Robota solidna i gwarantowana.

SZKOŁA TAŃCÓW Bal. Parnasowa

Aleja 9. Telefon 10-53.

Dziś w niedzielę OTWARCIE SEZONU.

Lekcja praktyczna o godz. 7 wiecz.

Zapisy na komplety, lekcje pojedyncze

i informacje—codziennie od 7-9 wiecz

w kancelarii szkoły.

SALA ODNOWIONA.

Zwiedzając Wystawę

XX BĘDZIESZ MÓGŁ ZOBACZYĆ
i POSŁUCHAĆ RADJOODBIORNIKI:

W DZIAŁANIU NIEDOŚCIIGNIONE
W PIĘKNYM WYKONANIU
W CENIE DOSTĘPNEJ DLA KAŻDEGO

Zakłady Radiotechniczne

„STATOR”

Sp. z ogr. odp.
Częstochowa,
II Aleja 39.

Fabryka Wyrobów Celluloidowych
i Metalowych
„KOSMOS” Sp. Akc.
Częstochowa, Krótka 29.

Wytwarza: Szczoteczki do zębów, Grzebienie, Lalki dmuchane, artykuły toaletowe i galanteryjne.

Fabryka Wyrobów Celluloidowych
B-CIA SZMULEWICZ
Częstochowa, Ogródowa 47

Specjalność: Zabawki dziecięce, artykuły toaletowe, kosmetyczne, fotograficzne i sportowe.

SKŁAD KAFLI
B. BUCHMAN
Częstochowa, Aleja 28.

Posiada stale na składzie wielki wybór kafla z różnych fabryk, wszelkie dodatki wchodzące w zakres robót zdrużskich.

Wytwórnia Zabawek i Przyborów
Toaletowych

STEINHART i LEDERMAN
Częstochowa, ul. Krótka 13.

Fabryka wytwarza: bieliznę celluloidową, Piry-Pougi, maszyny do wiązania krawatów itp.

WYTWÓRNIA ZABAWEK
CELLULOIDOWYCH

SZŁAMA ZYGIELBAUM
CZĘSTOCHOWA,
Aleja Nr. 10

Fabryka Zabawek Blaszanych
J. SZWARCBAUM

CZĘSTOCHOWA,
ULICA NADRZĘCZNA Nr. 14.

Fabryka Wyrobów Celluloidowych
egzystuje od roku 1900
IZYDOR MITZ
Częstochowa, Garibaldiiego 26.

Fabryka wytwarza: bieliznę celluloidową, maszyny do wiązania krawatów, zabawki drzewne i Piry-Pougi, przybory kosmetyczne, mydelniczki i pochwarki różnego rodzaju.

Częstochowskie Zakłady Chemiczne
i Fabryka Tektury asfaltowej

Lewkowiec i Bergman
Częstochowa, ul. Sobieskiego 30.
Telefon 13 95.
Poleca: papę dachową, smołę, naftalinę itd.

JUBILER
H. HIPSZER
Częstochowa, Aleja 13.

Poleca: wszelką biżuterję złotą, srebrną, zegarki, oraz platery po cenach bardzo niskich.
Specjalność: OBRĄCZKI ŚLUBNE.

Warsztat Slusarski
A. WEKSLER
Częstochowa, Aleja 18.

Wyreby zabawek blaszanych i wagi do sprawdzania monet.

CUKIERNIA
H. GASIOR
CZĘSTOCHOWA,
Aleja Wolności Nr. 32.

Poleca: ciastka, czekolady, cukry. Wszystko własnego wyrobu.

Skladajcie ofiary na bezrobotnych!

Fabryka zabawek metalowych
i okuć meblowych
J. MILLERMAN
CZĘSTOCHOWA,
ulica Garibaldiiego 24-28.

SEWERYN LANDAU
Częstochowa,

fabryka lalek, główek, zabawek itp. wyrobów celluloidowych, orsz lakierów blonnikowych (zapponów) i rozpuszczalników.

Sadźcie morwy, hodujcie jedwabniki — jedwabnictwo przyniesie krajowi miliony!!!

H. Sienkiewicz. „Kto sadzi jedno drzewo morwy, ten rzuca garść złota do skarbu krajowego”.

Zalety hodowli jedwabników.

1. Hodowla w Polsce ma charakter sezonowy, prowadzi się ją raz w roku, t. j. w drugiej połowie maja i w czerwcu.
2. Jest krótkotrwała — trwa tylko 6 tygodni.
3. Hodowlę może prowadzić każdy, kto ma drzewa morwowe. Hodowla nie wymaga specjalnych urządzeń technicznych.
4. Surowiec otrzymany z hodowli, t. j. oprędy, jest bardzo dobrze płatny i poszukiwany na rynkach całego świata.
5. Hodując jedwabniki, poprawisz swój byt i powiększysz bogactwo krajowe.

Możliwości gospodarcze przez rozwój hod. jedwabników
(Przedruk z tygodnika „Przemysł i Handel”, pisma, wydawanego przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu przy współudziale Ministerstw: Skarbu, Rolnictwa oraz Komunikacji).

Gdyby u nas nie każdy rolnik, jak w Japonii, lecz na 3.300.000 gospodarstw rolnych choć 10 proc. zajęło się jedwabnictwem, to przy przeciętnej hodowli z 25 gramów jajeczek i przeciętnym plonie 50 kg., mielibyśmy rocznie 16.500 000 kg. oprzędów wartości zł. 150.000.000, a wyprodukowanego z nich jedwabiu, około 1.500.000 kg., co dałoby możliwość stworzenia własnego przemysłu jedwabniczego, dotąd u nas nieistniejącego i zatrudnienia w nim znacznej liczby, co najmniej 30.000 robotników.

Rozwój jedwabnictwa przyniesie rolnictwu korzyści:

1. a) pod względem gospodarczym przez: hodowlę morw, a więc rozwój szkółkarstwa i handel drzewkami i sadzonkami morwowymi, hande liśmi, które staną się towarami rynkowym; wydzierżawienie drzew na sezon, nowe źródło paszy zielonej dla inwentarza z liści morwowych; b) hodowlę jedwabników, czyli handel oprzędami, które jako towar nie podlegający zepsuciu, mogą być zbywane stosownie do stanu pomyślnego, koniunktur handlowych; zdobycie nowego źródła cennego nawozu azotowego i paszy treściwej z odpadków przedzielanych;
- 2) a) pod względem społecznym: ponieważ przemysł jedwabniczy wymaga bardzo mało siły mechanicznej, a wielkiej liczby rąk roboczych, zapewni pracę licznym rzeszom robotników wiejskich, którzy przy stałe zmniejszającym się zapotrzebowaniu robocizny na wsi, z powodu stopniowego zanikania wielkiej własności ziemskiej, zmuszeni są szukać pracy po miastach. Zakłady przemysłu jedwabniczego, dając zarobek ludności wiejskiej, wpłyną na zmniejszenie liczby bezrobotnych w miastach. Stworzony przez rolników drobny przemysł jedwabniczy otworzy w przyszłości nowe drogi naszemu wielkiemu przemysłowi włókienniczemu, który wskrzeszając drwną tradycję świetnych tkanin jedwabnych polskich, makat bucackich sapaśów słuckich, stworzy nowy typ polskiej tkaniny i potrafi narzucić ją i poleczeństwu, pozwalając uniezależnić się w tej dziedzinie od zagranicy. Informacji udziela Stanisław Guellard. Częstochowa, ul. Dębowa 2 (Dąbie).

Najtańsze źródło zakupu wszelkich artykułów malarskich jak: Pokosty, farby, emalje, lakiery, kleje oraz artykuły budowlane, gips i cement poleca po cenach konkurencyjnych

B. HOFFMAN
Częstochowa,
Stary Rynek Nr. 4, obok Apteki.
Telefon 17-04.

Najtańsze źródło zakupu pończoch
własnego wyrobu
Aleja 24 i Narutowicza 5.

W. KLEPACZ FABRYKA PONCZOCH
Br. Majewskich

Częstochowska Fabryka Papierów
Kolorowych
Wytwórnia Zeszytów Szkolnych i wyrobów papierowych

p. f. „EXPRESS”
Częstochowa, Fabryczna 12.

Skład Futer
Michał AJDELMAN
Częstochowa, Piłsudskiego 7.

Fabryka Wyrobów Celluloidowych
i Galalitowych
S. CH. EPSTEIN
Częstochowa, Jaskrowska 15 17
Wyrabia grzebienie oraz guziki gala litowe.

Wytwórnia Przetworów Chemicznych
J. KLAJMAN
Częstochowa, Katedralna 8.
Wytwarza farby czarne, pomeks mieniony i prasowany.

Najtaniej kupisz Manufakturę
w firmie „Tanie Źródło Manufaktur”
L. LEDERMAN
Częstochowa, Aleja 7.

Zakłady Chemiczno-Kosmetyczne
„LARRO”
Fabryka Wyrobów Metalowych.

Specjalność: aluny do golenia, sztyfeiki do tamowania krwi, rurki do włosów i maszyny do ostrzenia żyłek, proszek do czyszczenia naczyń kuchennych itd.

Częstochowska Fabryka
Lakierów Spirytusowych, Nitrocellulozowych, laku do butelek
„Clairnont” właśc. Helberg
Częstochowa, Piłsudskiego 1.
Telefon 13-21.

Fabryka Spinek i Wyrobów
Galanteryjnych
FRANK i SZAJA
Częstochowa, Wilsona 20-22.

Zakład Elektrotechniczny, instalacyjny
ADOLF ALTMAN
Aleja Wolności 15. Tel. 10-84.

Wykonuje instalacje elektryczne, motory, dzwonki itd. na dogodnych warunkach — na roczne spłaty. Robota solidna, ceny niskie. Za gotówkę 20 proc. taniej.

Skład Futer
Maurycy Kornberg
Częstochowa, Aleja 6, 1 sze p.
Telefon 22 59.

Poleca na sezon zimowy wszelkiego rodzaju futra i blany po cenach konkurencyjnych.

M. RUZIEWICZ
CZĘSTOCHOWA,
ul. Berka Joselewicza 2. Tel. 22-31.

Sprzedaj rowerów, motocykli, maszyn do szycia, oraz wszelkich przyborów rowerowych.

WYRÓB ORGANEK i ZABAWEK
DZIECIENNYCH

M. MOSZKOWICZ
CZĘSTOCHOWA,
ulica Piłsudskiego Nr. 1.

Wyrób i sprzedaż wędlin
koszernych

A. Abramowicz
Częstochowa, Aleja 4

CAŁA CZĘSTOCHOWA MÓWI!
że obecnie najtaniej kupuje się w firmie
I. RZASIŃSKI

Częstochowa, II Aleja 29, — telefon 13-18.
POLECA:
wełny sukniowe mundurkowe, paltotowe, płótna inletry, kołdry, kapy i firanki oraz bielizna męska i pończochy w wielkim wyborze.

Dypl. specjalista pokarmu dla kanarków
CH. GASIOROWICZ
Częstochowa, Narutowicza 9

Nagrodzony wielkim złotym medalem i pierwszą nagrodą honorową.
Porady dotyczące hodowli karmienia i leczenia udziela się bezpłatnie.